

cijena 1.5 EUR

petak, 6. april 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1433 godina XXIX

crnogorske ulice smrti

PREMIJERU, DOKLE?

**intervju: aleksandar mugoša
predsjednik ljekarske komore**

**UPRAVNI SUD POTVRDIO
DA SU ODLUKE MINISTARSTVA
ZDRAVLJA NEZAKONITE**

**slučaj
rudnika uglja**

**KOLIKO KOŠTAJU
ACOVA VREMENA**

FOKUS

- CRNOGORSKE ULICE SMRTI:
Premijeru, dokle? (Milena Perović-Korać) 8

DANAS, SJUTRA

- Pravda za Šarića (Zoran Radulović) 11

MONITORING

- SLUČAJ RUDNIKA UGLJA:
Koliko koštaju Acova vremena (Zoran Radulović) 12

- PREDSJEDNIČKI IZBORI:
Jezik malih brojki (Miloš Bakić) 16

DRUŠTVO

- CRNOGORSKA KULTURNA BAŠTINA:
Višedecenijska pohara cetinjskih muzeja
(Veseljko Koprivica) 18

ALTERVIZIJA

- Ponavljanja i promjene (Milan Popović) 21

- APELACIONI SUD SPASIO DRŽAVU LAVINE
TUŽBI ZBOG ZAGAĐENJA ŽIVOTNE SREDINE:
Zastanom protiv zagađenja oko KAP-a
(Predrag Nikolić) 22

INTERVJU

- ALEKSANDAR MUGOŠA, PREDSEDNIK
LJEKARSKE KOMORE CRNE GORE:
Upravni sud potvrdio da su odluke
Ministarstva zdravlja nezakonite (Predrag Nikolić) 24

OKO NAS

- KOLAŠIN - NEZADOVOLJSTVO PRESUDOM
BIVŠIM RADNICIMA ATLAS BANKE:
Osam mjeseci za milion eura (Dragana Šćepanović) 32

- SJEVER - KATUNI ODLAZE U ZABORAV:
Planine bez čobana (Tufik Softić) 34

- OTVOREN PRVI SPECIJALIZOVANI
CENTAR ZA AUTIZAM:
Korak za kvalitetniji život (Miljana Dašić) 36

INTERVJU

- STAŠA ZAJOVIĆ, OSNIVAČICA I KOORDINATORKA
MREŽE ŽENA U CRNOM, BEOGRAD:
Srbija grca u strahu
(Veseljko Koprivica) 40

- SEAD ŠABOTIĆ, FILMSKI I
TV REŽISER:
Upoznavanje
sa prošlošću
(Dragan Lučić) 48

Konačno, nakon više godina otkako traju obračuni klanova, bezbjednosni vrh priznao je da država ima problem sa mafijom. Mafija s državom, sudeći i po načinu na koji se bez straha kretao maskirani muškarac, nakon dva ubistva u po bijela dana u punom lokalu u centru Podgorice očito – nema

**STR
7-10**

30. mart 2018.
broj 1432.

23. mart 2018.
broj 1431.

JEZIK MALIH BROJKI

Teg od pet ili sedam hiljada glasova nije veliki. Znamo mi nas, lako je razumjeti potrebu da čovjek ostane kući i izbore gleda na televiziji. Ipak, pokazati da ne treba vjerovati u mit o Đukanovićevoj nepobjedivosti, može se smatrati i samopoštovanjem

STRANA 16

VIŠEDECENIJSKA POHARA CETINJSKIH MUZEJA

Iz bogatog kulturnog blaga Crne Gore nestalo je na hiljade vrijednih predmeta, koji se nalaze u muzejima i privatnim zbirkama širom svijeta

STRANA 18

ZASTAROM PROTIV ZAGAĐENJA OKO KAP-A

Apelacioni sud Crne Gore ukinuo je odluku Privrednog suda kojom su država i KAP bili dužni zbog zagađenja zemljišta da Đorđiju Terziću isplate 700 hiljada eura. Državu bi skupo koštalo da je ta presuda potvrđena jer bi pokrenula lavinu tužbi zbog ugrožavanja životne sredine

STRANA 22

STAŠA ZAJOVIĆ, OSNIVAČICA I KOORDINATORKA MREŽE ŽENA U CRNOM, BEOGRAD SRBIJA GRCA U STRAHU

Od preuzimanja vlasti Vučić je učvrstio autokratski režim: nastavljeno je urušavanje institucija, a sloboda govora je ozbiljno ugrožena, sem za pripadnike režima. Na djelu je kriminalizacija opozicije i jačanje autocenzure, a partijska država i njene institucije su glavni izvor nesigurnosti

STRANA 40

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika "Monitor" izašao je u Titogradu, 19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

Glavni i odgovorni urednik i V.D. izvršni direktor:
Esad Kočan

Zamjenica glavnog i odgovornog urednika:
Milena Perović-Korać

Redakcija:

Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić, Mustafa Canka, Tamara Kaliterna, Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović, Predrag Nikolić, Branka Plamenac, Nastasja Radović, Tufik Softić, Radmila Stojanović, Olivera Lakić Miodrag Vukmanović

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretpлата za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina 78 €. Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretpлата na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretpлата za inostranstvo na šest mjeseci
SAD.....USD 138
AUSTRALIJA.....AUD 230
EVROPA.....EUR 95
ŠVAJCARSKA.....SHF 161

Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

INTERNET ZA SVE!

Postanite korisnik postpaid paketa **Surf Elastik** i uživajte u sjajnom tabletu **Huawei MediaPad T3** i surfajte sa **50GB** super brzog interneta za samo **12,99 eura** mjesečno.

**Surf Elastik
Paket**

POSTPAID

• **TABLET**
Huawei MediaPad T3
• **50GB INTERNETA**

SAMO
12⁹⁹€
mjesečno

+

50GB
INTERNETA

Imate prijatelje!

www.mtel.me / info line: 1600

Važi uz ugovor na 24 mjeseca. Cijene su sa PDV-om. Akcija traje do isteka zaloha.

FORMIRANO DA BI PEJOVIĆ IMAO FUNKCIJU

Vlada je najavila gašenje Ministarstva evropskih poslova (MEP) nakon što je bivši ministar **Andrija Pejović** podnio ostavku na tu funkciju.

Iz opozicije i nevladinog sektora tvrde da je najava gašenja ove institucije dokaz da je ona bila formirana kako bi Pejović dobio funkciju ministra.

Ministarstvo evropskih poslova formirano je u Vladi **Duška Markovića**, nakon što je njegov prethodnik **Milo Đukanović** odlučio da evropske integracije više ne budu dio Ministarstva vanjskih poslova.

Izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO) **Daliborka Uljarević** pozdravila je odluku Vlade da ukine ovaj resor.

„Ministarstvo je nasumice i uz ogromne ambicije bivšeg ministra-glavnog pregovarača-ambasadora pokupilo nadležnosti drugih i tako sistemski neuklopljeno praktično se preklapalo sa drugim ministarstvima i organima i zbunjivalo zainteresovane strane. Tu su i kadrovski kapaciteti za koje u najvećem broju slučajeva nije jasno što ih je sem privrženosti vladajućoj partiji ili prijateljstva sa bivšim šefom

preporučilo za zahtjevne rukovodeće funkcije“, kazala je Uljarevićeva.

Generalni sekretar Građanskog pokreta URA **Mileta Radovanović** kazao je da je sada jasno da je MEP formiran samo zbog toga da bi Pejović mogao sebe da naziva ministrom.

Potpredsjednik Demokrata **Momo Koprivica** istakao je da je vrhunac institucionalne destrukcije ukoliko se ministarstva uvode i ukidaju radi jednog čovjeka, a ne radi društvenih potreba.

On je kazao da je crnogorskoj vlasti evropska priča potrebna radi štrikova, političkih poena i boljeg budžeta funkcionera, a ne zbog uvođenja visokih standarda na svim društvenim poljima.

Pejović je podnio ostavku nakon što je Agencija za sprečavanje korupcije utvrdila da je spajanjem funkcije ministra, ambasadora i glavnog pregovarača prekršio Ustav Crne Gore. Nakon njegove ostavke iz Vlade je najavljeno da će za proces evropskih integracija biti zadužena kancelarija glavnog pregovarača pri kabinetu premijera.

URA OBJAVILA DOKUMENTA

STATIS I KUMOVI MILA ĐUKANOVIĆA HOĆE DA GRADE U NJEGOŠEVOM PARKU

„Nakon skandalozne namjere Glavnog grada da na prostoru kasarne *Morača* dozvoli gradnju čak 150.000 kvadrata stambenih i poslovnih objekata, koja je uzburkala i alarmirala podgoričku javnost, sada je na red došao i Njegošev park, na čijim zelenim površinama gradska uprava planira izgradnju čak 25.000 novih kvadrata, što bi trajno i bespovratno uništilo jedan od najljepših djelova našeg grada, saopštio je *Vijestima* predsjednik podgoričkog odbora Građanskog pokreta URA i odbornik u Skupštini Glavnog grada **Luka Rakčević**.

Rakčević je saopštio da je URA došla do ugovora koji je bivši gradonačelnik Podgorice **Miomir Mugoša** tokom 2007. godine zaključio sa kompanijom *First Financial Group*, u vlasništvu grčkog biznismena **Petroša Statisa**, kojim je investitoru dato pravo korišćenja nad atraktivnim zemljištem od 5.743 kvadrata, na i oko prostora današnjeg Bokserskog kluba *Budućnost*, na dijelu Njegoševog parka.

Glavni grad je to zemljište ustupio po cijeni od četiri miliona eura, sa obavezom investitora da u roku od tri godine na tom prostoru izgradi luksuzni hotelski kompleks sa podzemnim garažama, spratnosti S+P+4+M i ukupne površine 16.872 kvadratna metra. Kako je taj rok istekao, iz ove partije se pitaju zašto Direkcija za imovinu nije pokrenula proces poništavanja tog ugovora i vraćanja zemljišta u punu gradsku svojinu.

Rakčević je saopštio da je atraktivno zemljište na drugom dijelu Njegoševog parka, na prostoru preko puta Ministarstva finansija i pored mosta Blaža Jovanovića, prodato porodici **Perović**, vlasnicima restorana *Hemera* i kumovima predsjednika Demokratske partije socijalista (DPS) **Mila Đukanovića**, da bi sada Glavni grad tu ucrtavao gradnju stambenih i poslovnih objekata.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

INICIJATIVOM za izmjenu Zakona o izboru odbornika i poslanika Skupštini Crne Gore članice koalicije *Zajedno za inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori* pokušavaju da obezbijede romskoj manjini predstavnika u Skupštini Crne Gore. Važeći izborni zakon za romsku manjinu nije propisao odgovarajući povlašteni izborni cenzus.

„Nepostojanje romske političke partije, čini da Romi nemaju svoje autentične političke predstavnike u zakonodavnim tijelima države i lokalnim samoupravama“, piše u inicijativi. Po sadašnjem izbornom zakonu ne postoje ni teorijske šanse da neka romska partija pređe izborni cenzus.

Inicijativu su potpisali predstavnici organizacija: *Mladi Romi*, CDT, *Građanska alijansa*, *Phiren Amenca* i *Centar za romske inicijative*.

PLUS

ZORICA DRAKULIĆ-VIDAKOVIĆ iz Herceg Novog, uz pomoć još tri saradnice, pokrenula je novu humanitarnu akciju *Doniraj ili daruj obrok*, u susret predstojećem Vaskrsu.

Akcija će biti održana na glavnom gradskom trgu u subotu, 7. aprila od 9 do 14 sati. Pomoć će biti uručena samohranim majkama, penzionerima i porodicama sa slabim primanjima.

„Akcija je zamišljena tako da svi koji su u mogućnosti donesu nešto od hrane, kako bismo, makar za ovaj praznik, zajedno obogatili trpeze onih koji to porodici ne mogu obezbijediti onako kako bi željeli. Svi dobri ljudi koji to žele mogu donijeti parče pinjice, kolača, šarena jaja, parče mesa, voće ili neku kupovnu hranu“, kazala je Zorica Drakulić-Vidaković. Za humanitarni rad Drakulić-Vidaković je prošle godine dobila nagradu ISKRA Fonda za aktivno građanstvo.

ZAVISNIKA od alkohola u Crnoj Gori ima oko 30.000, a više od polovine mladih od 15. do 24. godine probalo je alkohol u prethodnoj godini, pokazalo je istraživanje Instituta za javno zdravlje.

Alkohol neposredno negativno utiče na oko 120.000 ljudi u našoj državi, a rezultati istraživanja koje je IJZ realizovao u saradnji sa MONSTAT-om pokazuje da u Crnoj Gori pije 64 odsto muškaraca i 63 odsto žena.

Prema riječima predstavnice CAZAS-a **Sanje Šišević**, utvrđeno je da je, u toku 24 sata, na četiri televizije u Crnoj Gori emitovano 109 reklama vezanih za alkohol, u svim periodima dana, uključujući i onaj namijenjen djeci najmlađeg uzrasta. „Nije rijetko i da se bilbordi nalaze u dvorištima škola, koji dodatno osnažuju sliku da je alkohol društveno prihvatljiv“, upozorila je ona

MINUS

RUDNIK UGLJA Pljevlja raspisao je konkurs za prijem dva profesora filozofije i logike kao povjeriocima za interne i za eksterne komunikacije. Prema podacima sa sajta Zavoda za zapošljavanje oglasi su objavljeni 14. i 16. marta, a trajali su osam dana.

Funkcioner DF-a **Vladislav Bojović** kaže da je po svemu sudeći riječ o zbrinjavanju partijskih kadrova.

„Dok se u Rudniku uglja smanjuju plate i broj radnika u proizvodnji, dok ogroman broj mladih ljudi u Pljevljima sa odgovarajućom strukom i znanjem, ne može da dobije bilo kakav radni angažman, a kamoli da se za stalno zaposli u ovoj kompaniji, ovih dana je, u susret izborima, raspisan oglas za dva profesora filozofije i logike, i to na neodređeno vrijeme, na mjestima 'povjerenica za interne komunikacije' i 'povjerenica za eksterne komunikacije', ma šta to značilo“, rekao je Bojović *Vijestima*.

CRNOGORSKE ULICE SMRTI

Premijeru, dokle?

Konačno, nakon više godina otkako traju obračuni klanova, bezbjednosni vrh priznao je da država ima problem sa mafijom. Mafija s državom, sudeći i po načinu na koji se bez straha kretao maskirani muškarac, nakon dva ubistva u po bijela dana u punom lokalu u centru Podgorice očito – nema

Nakon dvostrukog ubistva ove subote u centru Podgorice, koje se dovodi u vezu sa ratom kriminalnih klanova koji već godinama odnosi živote, i nadležni su priznali svima očigledno: da je bezbjednosna situacija u Crnoj Gori smrtonosna. Oni kažu – „narušena”. I dok država ima očiti problem s mafijom, mafija s državom, sudeći i po načinu na koji se bez straha ubica kretao centrom prije i pošto je izvršio zadatak, očito – nema.

Samo od početka godine u Crnoj Gori desilo se dvanaest eksplozija i šest napada vatrenim oružjem, izračunao je Radio *Slobodna Evropa*. Većina napada je nerazriješena. U njima je ubijeno troje, a povrijeđeno četvoro ljudi. Posljednje ubistvo odnijelo je i jednu slučajnu žrtvu. Premijer **Duško Marković** građane je do skoro ubjeđivao da samo kriminalci u Crnoj Gori imaju razloga da se plaše, i da nevinih žrtava – nema.

Do posljednjeg ubistva premijer Marković i čelni ljudi bezbjednosnog sektora insistirali su i da je bezbjednosna situacija dobra, a u jednom trenutku je čak okarakterisana i kao *odlična*. Sve zahtjeve civilnog sektora i opozicije da se zbog nerazriješenih ubistava i eksplozija, te rata kotorskih klanova koji ne jenjava, bude smijenjen direktor Uprave policije **Slavko Stojanović**, premijer je ignorisao. Stojanovićevi rezultati su, tvrdio je, – odlični.

No, nakon što je u samom srcu Podgorice, u podne, u podgoričkom lokalu *Forum*, maskirani muškarac u prisustvu brojnih gostiju, ubio prvo četrdesetdvogodišnjeg **Radoja Jovanovića**, slučajnog gosta, a potom i tridesetjednogodišnjeg **Miloša Šakovića** koji se dovodi u vezu sa kotorskim klanovima Stojanović je podnio ostavku. „Pozdravljamo konačnu ostavku direktora Uprave policije. Cijenimo da je ona realna i logična ne samo u liniji objektivne odgovornosti već i zbog produženo

narušenog kredibiliteta policije”, prokomentarisao je za *Monitor* predsjednik Savjeta za građansku kontrolu policije **Aleksandar-Saša Zeković**. On kaže da je bezbjednosna situacija ozbiljna i da zahtijeva „radikalnu političku i krivičnopravnu reakciju”.

Osim Stojanovića, ostavku je dao i šef podgoričke policije **Jovica Rečević**, a uskoro su uslijedila i hapšenja osumnjičenih. Zbog ubistva u centru, podgorička policija je uhapsila **Janka i Predraga Vukadinovića**. Oni se terete za pomaganje. Janko Vukadinović je tek izašao iz zatvora, gdje je odrobijao dvije godine, zbog optužbi da je bacio bombu ispred vrata stana bivšeg šefa barske policije **Miloša Radulovića**. Muškarac za kog policija sumnja da je ubica u bjekstvu je, trenutno van dometa policije. Riječ je, kako su izvijestili mediji, o **Marku Jovanoviću**, navodno povezanom sa barskom kriminalnom grupom.

„Moram da priznam da me iznenadilo da su konačno i državni organi priznali da je stanje bezbjednosti u Crnoj Gori zabrinjavajuće. Ono je takvo već skoro četiri godine a državni organi svojim radom do sada nису uspjeli da značajnije ‘okrznu’ glavne kriminalne klanove, odnosno, nije bilo značajnijih hapšenja i procesuiranja. Još značajnije, nije bilo blokada i oduzimanja imovine, što je jedino efikasno oružjem za suzbijanje organizovanog kriminala“, kaže za *Monitor* **Dina Bajramspahić**, iz *Instituta Alternativa*.

Crnogorski bezbjednosni vrh, na čelu sa premijerom Markovićem, koji je bio dugogodišnji šef državne bezbjednosti, već neko vrijeme obećava da će se država obračunati sa organizovanim kriminalom. No, sve mjere koje su do sada preduzete očito su ostale bez rezultata. Ne računajući dramski efekat. U operaciji *Boka*, od 17. septembra 2017. godine do 20. marta 2018. godine, podsjećaju *Vijesti*, izvršeni su pretresi na 152 lokacije koje koriste članovi organizovanih kriminalnih grupa, i bezbjednosno interesantne osobe.

NAPAD NA NOVINARA SEADA SADIKOVIĆA

Povod priča o muzeju Pepića

Samo dan nakon ubistva u Podgorici, odjeknula je vijest o novoj eksploziji. Ovoga puta bomba je eksplodirala ispred kuće novinara TV *Vijesti* **Seada Sadikovića** u Bijelom Polju.

Zbog napada na Sadikovića uhapšena su braća **Pepić, Ilhan i Hilmo**. Oni su bratanići **Husnije Pepića**, o čijem je privatnom muzeju Sadiković, na karakterističan način za emisiju *Bez granica*, pravio reportažu. Po nekim ocjenama, Pepić je bio uvrijeđen načinom na koji je tretiran u tom prilogu.

No, Sadiković je ukazao na druge i dublje motive napada na njega. On kaže da mu već duže vrijeme mnogi crtaju metu, a da su napadači u ovom slučaju izmanipulisani. „Prijavio sam te prijetnje krajem prošle godine policiji, i to jednog Rožajca iz vladajuće strukture i neke brojeve iz inostranstva. Nisu me ni pozivali iz tužilaštva“, kazao je Sadiković. „Onda dobijam nove prijetnje, za nove priče o Petnjici i Gusinju. U Petnjici na dan izbora radim na ivici incidenta. Nakon tih novih provokacija i direktnih prijetnji uspijevam da dođem do tužilaštva, u februaru ove godine. Tada se verbalnim napadačima pridružuje i vlasnik kuće-muzeja, o čemu sam sa najboljim namjerama pravio priču“, objasnio je Sadiković.

„Žao mi je što su izmanipulisani. Vjerujem da to nije teško shvatiti. Oni su žrtve, pa onda i ja, pa onda svi mi. Tvrdim i ponavljam: krivac je nalogodavac nalogodavca za bombaški napad i to već zna skoro sva Crna Gora“, rekao je Sadiković. On je kazao da je na društvenim mrežama obilježen kao meta, odnosno navodni neprijatelj Bošnjaka. „Sve u cilju političkom, opstanka DPS-a na vlasti i pobjede njihovog kandidata za predsjednika, odnosno čuvanja bošnjačkog nacionalnog tijela uz DPS. Dakle, ti ljudi su, duboko sam uvjeren, izmanipulisani iz političkih razloga.”

Mediji su obasipani fotografijama specijalaca koji upadaju u stanove osoba označenih da su pripadnici kriminalnih klanova. Rezultat tih akcija u suzbijanju kriminala je – nula. Policija u operaciji *Boka*

nije uhapsila nijednog kriminalca koji slovi za visokorangiranog u hijerarhiji neke od kriminalnih grupa.

Velikih riječi i obećanja opet ne nedostaje. Na posljednjoj

sjednici Vijeća za nacionalnu bezbjednost pozdravljeno je hapšenje osumnjičenih za posljednje ubistvo. Premijer Marković je obećao da će kriminalci vidjeti svoga boga. „Ne smiju građani naše države snositi posljedice kriminalnih vrtloga i klanovskih sukoba. Tražićemo ih na svakoj stopi teritorije Crne Gore, a nalog Vijeća je da ih u zakonitim procedurama pronađemo ma gdje se nalazili, i u inostranstvu“. Grmio je on i ranije.

Nakon međusobnih optužbi između policije i tužilaštva, na prethodnoj sjednici Vijeća za nacionalnu bezbjednost je, radi efikasnije borbe sa organizovanim kriminalom, dogovoreno da se formiraju specijalni timovi sastavljeni od predstavnika različitih institucija, od policije do tužilaštva. Dina Bajramspahić primjećuje da ne vidi čemu to. „U jeku rata klanova, Vijeće za nacionalnu bezbjednost ima ‘originalan’ predlog da se formiraju novi specijalni timovi, iako ih je bilo i do sada. Pri tome se u saopštenju ne navodi ni jedna riječ tome u čemu je problem sa postojećim specijalnim timom, ni kako funkcionišu postojeći ad hoc mješoviti timovi za istrage“, ocijenila je. Dobra vijest je, kaže Bajramspahićeva, to što smo „nakon dvogodišnjeg međusobnog nesarađivanja a na uštrb stanja bezbjednosti“, konačno na zajedničkom sastanku vidjeli predstavnike tužilaštva i policije. „Na žalost sve ostalo smo već vidjeli i čuli. Potrebna je ozbiljnija analiza problema u radu i sistemske, smjelije promjene u policiji i tužilaštvu“.

Ona za *Monitor* podsjeća da je poseban pokazatelj koliko su slabi dosadašnji rezultati borbe s organizovanog kriminala to što nema rezultata kad je u pitanju pranje novca, na šta odavno ukazuje i Evropska komisija. „Dok god ne bude takvih istraga, paralelno sa istragama za sva druga krivična djela, od korupcije do trgovine narkoticima, kriminalcima se krivična djela isplate jer ih nakon ‘neosjetnih’ zatvorskih kazni, vani čeka novac koji su stekli nezakonitim aktivnostima“, kaže ona.

Gotovo istovremeno dok je Vijeće dogovaralo nove stare mjere borbe protiv organizovanog kriminala, stigla je vijest – pala je optužnica za pranje novca **Jovici Lončaru** i **Dušku Šariću**. Njih dvojica, koje je tužilaštvo postupajući po istrazi italijanskih organa označilo kao članove kriminalne organizovane grupe **Darka Šarića**, nakon sedam godina procesa pravoznažno su oslobođeni krivice da su oprali 20 miliona eura. Tu odluku donio je Vrhovni sud, nakon oslobađajuće presude Apelacionog suda i tri ukinute osuđujuće presude nižih sudova.

Veselin Radulović, pravni zastupnik MANS-a ocijenio je da

je ova presuda poseban pokazatelj koliko je država nemoćna da se izbori sa organizovanim kriminalom. „Dok se optuženi za organizovani kriminal bez posebnih teškoća oslobađaju optužbi tužilaštva, ulicama crnogorskih gradova sve češće odliježu eksplozije, vrše se naručene likvidacije i stradaju nevini građani i slučajni prolaznici. Učinioci ovih krivičnih djela bez posebne panike lagano napuštaju lice mjesta i zajedno sa naručiocima ostaju van domašaja bezbjednosnih službi i pravosuđa“, ocijenio je on.

Radulović je kazao da slučaj Šarić nije prvi i jedini u kome tužilaštvo nije dokazalo nijedno krivično djelo licima i

VASILJE MILIČKOVIĆ TVRDI DA JE IZBJEGAO ATENTAT

Policija: Nema tragova nasilnog djelovanja

Izborni štab predsjedničkog kandidata **Vasilija Miličkovića** saopštio je da je na njega planiran atentat.

Prema njihovim tvrdnjama na vozilu kojim je Miličković ove sedmice putovao u Budvu, „NN lica su napravila diverziju na motoru, presjekli dovodno kablo za gorivo, i pripremili sve kako bi došlo do eksplozije i time uništili i vozilo i Miličkovića“.

„Srećom na Braićima kod tunela, otkrio je ovaj podmukli čin i namjeru, izgasio motor i time izbjegao smrt“, navodi se u saopštenju koje je u ime Miličkovićevo štaba potpisao **Božidar Vujičić**.

Na te tvrdnje uskoro je reagovala Uprava policije. Konstatovali su da je crijevo za gorivo na automobilu Miličkovića oštećeno, ali i dotrajalo. Policija tvrdi međutim da na vozilu nema tragova „nasilnog djelovanja“ i da je crijevo neko pokušao nestručno da popravi.

Izborni štab Miličkovića pozvao je Upravu policije da dokumentuju njihove tvrdnje, o kako ističu, „navodnom i lažnom atentatu“.

grupama čiji kriminal, sa druge strane, pravosuđe drugih država uspješno procesuiraju i izriče osuđujuće presude.

Crnogorska policija ga je teretila da je 2014. godine utajio porez u iznosu od oko 22.000 eura. Njegov advokat tvrdio je da istražni organi

poslova **Mevludina Nuhodžića** „da li istražuju ko je u Specijalnom državnom tužilaštvu uzео od 50.000 do 100.000 eura da omogući jednom od

šefova kriminalnog kavačkog klana Igoru Božoviću da pobjegne”. Medojević je podsjetio da je Božović pobjegao iako je već postojao nalog za njegovo pritvaranje.

Posljednje ubistvo u centru Podgorice takođe se povezuje sa sukobom škalskog i kavačkog klana. Osumnjičeni su dio,

Prema pojedinim procjenama, suština problema je upravo u tome što su mafija i sistem srasli. „DPS kao političko krilo mafije je strana u sukobu i njihova politika podsticanja mafijaškog rata i svrstavanja na jednu stranu je tragično pogrešna odluka i samo je dovela do eskalacije sukoba”, kaže za *Monitor* **Nebojša Medojević**, dugogodišnji član parlamentarnog odbora za bezbjednost. „Jedan kartel ima podršku države i službi bezbjednosti, pa ovaj rat ima i političku pozadinu i može eskalirati likvidacijama ljudi visokih političkih profila, kako onih iz vlasti povezanih sa jednim od zaraćenih kartela tako i opozicionih lidera, novinara i aktivista civilnog sektora”, kaže on. Jedna od verzija sukoba klanova je da uzrok rata nije tovar kokaina nestao u Valensiji, kako se to obično tumači, već da je izazvan od strane Agencije za nacionalnu bezbjednost sa ciljem da neutrališe škalski klan, jer ih ne kontroliše.

Škaljski klan predvodi navodno **Ivan Vukotić**, blizak saradnik **Luke Bojovića** i najistaknutijih pripadnika njegovog ganga, koji su narko-poslove nastavili i nakon što im je vođa uhapšen u Španiji, gdje izdržava zatvorsku kaznu od 18 godina. Vukotić u sudskoj evidenciji ima jedno krivično djelo: pomaganje u pokušaju ubistva, izvršeno 2002.

manipulišu tom istragom, držeći je neosnovano otvorenom, kako bi kontrolisali njegovog klijenta. Vukotić je svojevremeno izašao u javnost sa tvrdnjama da ima spisak policajaca koje plaća mafija. Od istrage o tome, još ništa.

Kavački klan predvodi navodno **Igor Božović**, koji se nalazi van Crne Gore iz koje je izašao nakon raspisane potjernice. Nebojša Medojević je krajem prošle godine u parlamentu pitao ministra unutrašnjih

prema nezvaničnim informacijama policije, kavačkog klana. Navodno se radilo o osveti zbog posljednje eksplozije u Podgorici.

„Rat je ušao u završnu fazu i svaka strana će birati mete koje će nanijeti najveću štetu drugoj strani. Zbog srastanja države sa mafijom, teško je povući jasnu liniju koja razgraničava ova dva svijeta, pa su zbog toga policija, tužilaštvo i sudstvo nemoćni da spriječe ovaj rat. Mnogi inspektori policije, ANB-a, tužioci i sudije su na platnom spisku jedne od sukobljenih strana, tako da država ne može da stane na put mafiji, niti zaštititi građane”, kaže Medojević.

Zbog bezbjednosne situacije u zemlji u Podgorici će se, kada ovaj broj *Monitora* bude na kioscima, održati novi protesti građana. Jedan protest održan je u srijedu, 4. aprila, a organizovale su ga desetak nevladinih organizacija, ispred Ministarstva unutrašnjih poslova. Oni su zatražili efikasniju akciju države povodom narušene bezbjednosne situacije. Drugi protest pod geslom *Život bez straha* najavljen je za subotu 7. aprila ispred Skupštine Crne Gore, u organizaciji neformalne grupe građana.

Čeka se odgovor premijera. Dokle?

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

Dina Bajramspahić:
„Moram da priznam da me iznenadilo da su konačno i državni organi priznali da je stanje bezbjednosti u Crnoj Gori zabrinjavajuće. Ono je takvo već skoro četiri godine a državni organi svojim radom do sada nije uspjeli da značajnije 'okrznu' glavne kriminalne klanove, odnosno, nije bilo značajnijih hapšenja i procesuiranja“

Pravda za Šarića

Piše: Zoran RADULOVIĆ

Nakon sedam godine sudanije, staviše tačku i na tu bruku: Vrhovni sud Crne Gore je, potvrđujući presudu Apelacionog, pravosnažno oslobodio Duška Šarića i Jovicu Lončara optužbi da su, kao dio *pljevaljskog narko klana*, oprali skoro 20 miliona eura.

Drugačije i nije moglo biti.

Prvo su Šarić i Lončar oslobođeni dijela optužbi koje su se odnosile na organizovani kriminal zato što im je tužilaštvo na teret stavilo – a sud to prilikom kontrole optužnice prihvatio – krivično djelo koje u vrijeme izvršenja nije bilo propisano Krivičnim zakonikom. Onda je, pala i optužnica

za proizvodnju i promet narkotika „zato što je tužilaštvo, namjerno ili iz neznanja, optuženima stavilo na teret radnju koja po Krivičnom zakoniku ne predstavlja krivično djelo“ (citiran je advokat Veselin Radulović).

Paralalno, iz postupka su nestali svi dokazi koji su svjedočili o poslovnim vezama *korektnih momaka* iz Pljevalja i *Prve familije*, odnosno, *banke* iz Nikšića. Sada je preostalo da Šarić i Lončar od države naplate štetu za nezakoniti pritvor, oduzimanje imovine, pretrpljenu materijalnu i

nematerijalnu štetu i izgubljenju dobit. Onako kako su uradili njihovi kumovi iz Rožaja – supruga i brat Safeta Kalića, koji u Njemačkoj robija zbog narkobiznisa.

U sjenci skandala sa međunarodnim obrisima (mlađi Šarić je u Crnoj Gori uhapšen tek pošto je iz Italije stigao zahtjev za njegovo izručenje zbog šverca narkotika) doprle su vijesti o još jednoj sudskoj blamaži. Evropski sud za ljudska prava je utvrdio, krajem marta, da je kompaniji *Montemlin Šajo* povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku. Privredni sud im duže od tri godine nije dostavio presudu. Sporna odluka donijeta je u junu 2006, a podnosiocu prijave uručena tek u septembru 2009.

Tugu povećava spoznaja da je presuda 39 mjeseci skrivana po tajnim pretincima tadašnjeg predsjednika suda. Ne sjeća se, kaže ovih dana Dragan Rakočević, već bivši

sudija, zašto mu je presuda u vezi privatizacije hotela *Otrant* bila toliko *prirasla srcu*. Njegovi nasljednici i nekadašnje starješine vele – bilo pa prošlo. I, nikome ništa.

Priča o izgubljenim krivičnim prijavama, (ne)namjerno predmetima, zastarjelim optužnicama, (ne)namjerno faličnim presudama... mogla bi biti nastavljena do u nedogled. Ali to nije prioritet crnogorskog pravosuđa.

Njih brine državna kasa. Ne misle pri tom na milione koje država isplaćuje privilegovanim: kriminalcima, preduzetnicima, rođacima ili slugama režima. Problem su oni što traže svoja dva, tri, deset ili 300 eura. Zato su se iz Sudskog savjeta pridružili Vladinoj kritici *nelojalnih* službenika zakonodavne, izvršne i sudske vlasti koji su se drznuli da se za radna prava i uskraćeni novac izbore tužbama. Znaju, kažu u Savjetu, da Ustav svakome garantuje pravo na jednaku zaštitu prava i sloboda ali – stoji u njihovom saopštenju – pamte i to da svako ima pravo da zna i bude obaviješten. Zbog toga „dijele mišljenje“ Vlade da treba objaviti spisak zaposlenih koji su tužili državu. I smišljaju načine kako potencijalne sudske procese otežati *nezahvalnicima*.

Početkom godine, iz istog Sudskog savjeta ka Ministarstvu pravde krenuo je prijedlog da se izmjenama Zakona o sudovima i sudskom savjetu predvidi mogućnost da „u određenim slučajevima iz rada Sudskog savjeta javnost bude isključena“. Pa se precizira ideja da imena sudija koji budu pozvani na disciplinsku ili krivičnu odgovornost budu skrivena od javnosti „zbog zaštite ugleda sudova“. Šta li tada bi sa onim svačijim ustavnim pravom da bude obaviješten?

Prosto je naravoučenije ovih priča: svi mi možemo biti *korektni momci/djevojke* dok smo u milosti onih koji odlučuju. I naopako – nema tog prava koje će nam pomoći ako naša pravda podrazumijeva i najmanje odricanje moćnih.

P.S.

Riječ dvije o nečemu manje važnom:

Iz Ministarstva finansija saopštili su kako je, do 30. marta, za gradnju započete dionice autoputa Bar-Boljari izvođaču isplaćeno oko 350 miliona eura. „Iz sredstava kredita plaćeno je 300,06 miliona eura, odnosno 411,62 miliona dolara“, naveli su bez podsjećanja da je za gradnju ovog dijela autoputa od kineske *Eskim banke* uzet kredit od 944 miliona dolara. To znači da još nije uložena ni polovina planiranog novca (a u tom planu nema petlje na Smokovcu i neophodnih električnih i vodovodnih instalacija duž autoputa). Cesta se gradi skoro tri godine, dok ugovoreni rok za završetak radova ističe za nepunih 15 mjeseci. Sva je prilika, neće biti poštovan.

» **Korektnim momcima sa međunarodnih potjernica – milioni odštete, nelojalnim službenicima iz državne administracije ni cent od zakinutih zarada. Eto vizije koja nam nudi, kako ono šef kaže, „neslućene mogućnosti“**

Pravo preče imovine

Istorija je ispisana. Nikada i nigdje jedno akcionarsko društvo, nominalne vrijednosti tek nešto manje od milijardu eura, nije došlo u situaciju da o poslu vrijednom makar 50-70 miliona eura odlučuju njegovi anonimni vlasnici sa manje od 0,1 odsto akcijskog kapitala. A onda je to pošlo za rukom ovdašnjoj *Elektroprivredi* (EPCG) u većinskom vlasništvu države Crne Gore.

Petnaest mjeseci su vlasnici i menadžeri EPCG tražili model po kome će ispuniti zadatak i prihvatiti ponudu o otkupu većinskog paketa akcija *Rudnika uglja* u Pljevljima, koju su im u decembru 2016. godine dali A2A i **Aco Đukanović**.

Bila su tu tri problema. Ponuđene akcije kompanije, koja ima akumulirani gubitak 17,3 miliona dok po osnovu neplaćenih poreza i doprinosa duuguje još 14,1 milion, bile su neprihvatljivo skupe. Đukanović i A2A tražili su 6,5 eura za akciju kojom se u tom trenutku trgovalo po cijeni od 2,5 eura (cijena je u međuvremenu porasla na četiri eura po akciji, a Đukanović je povećao svoj udio u preduzeću za blizu 0,5 odsto). A2A je namjeravala da akcije iz *Rudnika* proda sama sebi – drugom po veličini akcionaru EPCG. Bilo je, konačno, kristalno jasno da je najjači argument prodavaca politički uticaj Acovog rođenog brata **Mila Đukanovića**.

I onda je, uz pomoć javnih i tajnih prijatelja i saveznika, pronađen „prihvatljiv“ model.

Kada mu legnu pare od prodaje akcija Rudnika, mlađi od braće Đukanović će u poslovima sa državom i državnim preduzećima biti dobar – sve skupa – makar za nekih 100 miliona eura. „Nećete me postidjeti zato što je Aco Đukanović moj brat“, već nam je predočio Milo Đukanović, „jer on ima sva prava kao i ostali građani Crne Gore“. Samo što građani Crne Gore nemaju sva prava koja imaju oni

Skupština akcionara EPCG donijela je odluku da ponudi otkup svih akcija *Rudnika uglja* po cijeni od 6,4 eura za akciju (ukupno oko 22,4

miliona eura). Prethodno su se od izjašnjavanja izuzeli vlasnici 99 odsto akcija EPCG: predstavnici države Crne Gore, A2A i **Mitar** i **Golub Bojanić**. Svi oni su se pozvali na mogući konflikt interesa pošto su istovremeno vlasnici akcija i u EPCG i *Rudniku uglja*.

Tako će A2A i Vlada od svojih akcija, koje su prodali svom preduzeću, zaraditi 12, odnosno 10 miliona eura. I mlađi od braće Đukanović biće bogatiji za neka četiri miliona. Preostali akcionari, pod uslovom da prodaju svoje akcije – a bilo bi im pametno, mogu prihodovati nepunih šest miliona.

Uzalud su sve sumnje i zamjerke. Predstojeća transakcija biće legalna pošto iskorišćeni model odlučivanja, uz dobrovoljno izuzeće 99 odsto vlasnika, dosadašnjim zakonodavcima nije mogao pasti na pamet. I to je, valjda, jedini razlog zbog čega je ta odluka zakonita.

Ostavimo, ipak, taj dio priče ekonomski i pravnim analitičarima. I sagledajmo cijelu priču iz vizure *običnog čovjeka*

i *preduzetnika*, koji će – kada mu na račun u vlastitoj banci *legnu* pare od prodaje akcija Rudnika - u poslovima sa državom i državnim preduzećima biti dobar za 100 miliona eura. I to prema konzervativnoj računici, u koju nije uračunat pozamašan popust koji je država Đukanoviću dala kada je od nje kupovao akcije *Republičkog zavoda za urbanizam i projektovanje* (RZUP); nekadašnju *Nikšićku*, a danas *Prvu banku Crne Gore*; ili zgradu *Telekoma* u Ulici kralja Nikole u centru Podgorice.

RZUP, državnu instituciju formiranu da znanjem svog kadra pomogne razvoj države, slijedeći interese svih njenih građana, Aco Đukanović je kupio početkom 2007. na berzanskoj aukciji. *Paket* od 75 odsto akcija dobio je po zvaničnoj cijeni od 2,7 miliona eura. Pošto je makar polovina tog iznosa plaćena obveznicama stare devizne štednje, koje su se mogle kupiti i za trećinu nominalne vrijednosti, stvarni plaćeni iznos bio je znatno manji.

Da je samo kupio zgradu RZUP-a, 1.600 kvadrata u Bulevaru revolucije na jednoj od najatraktivnijih građevinskih lokacija u Podgorici, Đukanović bi mogao reći da je, uz cijenu od nepunih 1.700 eura po kvadratu, prošao jako dobro (prema važećim planovima, tu je predviđena gradnja solitera sa 25 hiljada kvadrata poslovno-stambenog prostora). Ali Đukanović nije kupio nekretninu. Kupio je stalan posao sa državnom, prije svega sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma i lokalnim samoupravama. Prikupljeni podaci govore kako je tokom 2010. godine RZUP pobijedio na 16 vladinih tendera i zaključio ugovore vrijedne 1,8 miliona eura.

Samo jedan posao iz 2011. godine - izrada prostornog plana posebne namjene za obalno područje, donijela je RZUP-u i njegovim partnerima 1,4 miliona eura. U naredne četiri godine Đukanovićev RZUP je sa državom sklopio poslove – uglavnom je bila riječ o izradi planske dokumentacije – vrijedne još 1,6 miliona eura. I toj priči nema kraja.

Ugovor o izradi Prostornog plana

Lanac odgovornosti je, čini se, ipak pedantno praćen, pa su dvojica najčešće prozivanih aktera skandala *Limenka* Veselin Veljović i Ivan Brajović napredovali u državnoj službi. Prvi je postao sekretar Vijeća za nacionalnu bezbjednost. Drugi – predsjednik Skupštine. Zaslužili su

posebne namjene Nacionalnog parka Lovćen donio je Đukanovićevoj firmi 275 hiljada. Još toliko stiglo je, prema podacima CIN-CG, po osnovu ugovora za *studije lokacija* Virpazar, Kamenovo, Valdanos, Sektor 34...

Iste 2007. godine, kada je od Vlade kupio RZUP, Aco Đukanović je i od tek privatizovanog *Telekoma* kupio njihovo nekadašnje sjedište u Ulici kralja Nikole, 150-200 metara udaljeno od hotela *Crna Gora* (današnji *Hilton*). Kvadrat stare kamene višespratnice plaćen je oko 700 eura, približno tri puta manje od tada važeće cijene nekretnina na istoj lokaciji. Mediji su našli za shodno da primijete kako su neka od čelnih mjesta u *Telekomu*, u vrijeme te trgovine, zauzimali **Oleg Obradović** i **Miodrag Ivanović**. Acovi prijatelji i saradnici iz *Prve banke* (kao menadžeri, odnosno akcionari) često su pominjani, skupa sa njegovom sestrom **Anom**, u

aferi Telekom do danas zvanično neistraženoj priči o zloupotrebama i korupciji tokom privatizacije jednog od najvrijednijih državnih preduzeća.

Stara *Telekomova* zgrada uskoro je novom vlasniku počela da donosi lijep prihod. Oko 200 hiljada eura slivalo se na račune Aca Đukanovića po osnovu ugovora o zakupu sklopljenih sa državnim *Zavodom za metrologiju, Agencijom za zaštitu ličnih podataka*, Ministarstvom ekonomije.

O prirodi tih poslova svjedoči jedan citat iz *Monitora* iz 2011. godine: „Aco Đukanović, većinski vlasnik *Prve banke*, za zakup 459 kvadrata na Trgu Vektre plaća **Blažu Đukanoviću** (Milovom sinu) 2.340 eura mjesečno. To je približno pet eura po kvadratu. A Milo Đukanović, predsjednik Vlade, ugovorio je početkom 2010. godine da država zakup zgrade površine 1.472 plaća Acu Đukanoviću

18.360 eura mjesečno. Po kvadratu iznajmljenog prostora to je malo manje od 12,5 eura. Treba li boljeg dokaza da je privatno efikasnije od državnog...“ Da se prisjetimo: *Prva* je od Blaža zakupila prostor koji mu je prethodno poklonio stric Aco. A on ga je, iako zvanično nezaposlen, kupio od **Dragana Brkovića** i njegove *Vektre* u vrijeme kada mu je Đukanovićeva Vlada plaćala najskuplji poslovni prostor u istoriji Podgorice (mjereno odnosom cijena/kvalitet).

Prave poslove tek treba da pomenemo. U posjed akcija *Prve*, tada *Nikšičke banke*, Aco Đukanović je došao na način sličan kupovini RZUP, preko ovdašnje berze, po ubrzanoj proceduri i uz značajan diskont. Đukanovićeva *Montenova* te 2006. godine već je imala 12 odsto akcija Banke stečenih kupovinom od malih akcionara.

Čim je Đukanović, uz otvorenu podršku i partnerstvo sljedećeg po veličini akcionara – EPCG, zagospodario *Prvom bankom* državne institucije i preduzeća krenuli su da u nju sele novac sa svojih računa u

drugim bankama. Za godinu dana (2006.-2007.) depoziti države i lokalnih samouprava u *Prvoj* porasli su više od pet puta. A samo godinu kasnije (krajem 2008.) Đukanovićeva

• **KIRIJOM UDVOSTRUČIO ULOŽENO:**
Zgrada Telekom

Vlada objavljuje da će – zbog globalne ekonomske krize – priteći u pomoć njegovoj porodičnoj banci. Uz pozajmicu od 44 miliona, država je toj banci po hitnoj proceduri vratila više od 12 miliona kredita koje je banka potraživala od državnih preduzeća. Kasnije smo saznali da je u to vrijeme većinski vlasnik banke (Aco) u njoj imao deponovanih 19 miliona eura na koje mu je njegova banka plaćala kamatu od osam posto godišnje! Što je, vjerovatno, svjetski rekord po pitanju pasivnih kamata u ovoj valuti.

Sljediti je svjetski poznata priča o milionu koji je tokom par sati 11 puta prešao put između državnog Trezora i *Prve banke* (preko računa Regionalnog vodovoda) kako bi Aco, makar formalno, državi vratio dospjelu ratu. Tada je osmišljen i aranžman sa A2A o djelimičnoj privatizaciji i dokapitalizaciji EPCG koji je, u velikoj mjeri, služio za uspostavljanje i očuvanje likvidnosti u *Prvoj banci*.

Onda je došla *Limenka*. I još 10,5 miliona eura koje je Vlada Mila Đukanovića darovala njegovom bratu Acu na ime izgubljene dobiti. „Ako bude štete

po državne interese Crne Gore, a nakon odluke Vrhovnog suda, bez obzira na to da li je izazvana nekompetentnošću, neažurnošću, nečinjenjem ili neodgovornim

postupanjem, jasno i precizno ćemo utvrditi odgovornost”, obećao je premijer Đukanović u parlamentu, prije nego što je presuda o odšteti za njegovog brata postala pravosnažna. A potom – muk.

Lanac odgovornosti je, čini se, ipak pedantno praćen, pa su dvojica najčešće prozivanih aktera tog skandala **Veselin Veljović** i **Ivan Brajović** (oslobođeni krivične odgovornosti zbog zastare) napredovali u državnoj službi. Prvi je postao sekretar Vijeća za nacionalnu bezbjednost. Drugi – predsjednik Skupštine. Zaslužili su.

„U kojoj to zemlji krvni srodnici državnih funkcionera izigravaju zakone, krše Ustav i norme međunarodnog prava, dok ih država štiti kao ugrožene vrste, kao pande?!“, zapitao se potpredsjednik Demokrata **Vladimir Martinović** nakon što je ozvaničen posao EPCG sa Rudnikom uglja. „Postavlja se pitanje: da li bi se uopšte i razmišljalo o kupovini akcija Rudnika uglja da taj posao nije obezbijedio profit prvoj porodici“.

Đukanovići ćute. Možda broje.

Zoran RADULOVIĆ

U kojoj to zemlji
krvni srodnici
državnih
funkcionera
izigravaju zakone,
krše Ustav i norme
međunarodnog
prava, dok ih država
štiti kao ugrožene
vrste?!“, zapitao
se potpredsjednik
Demokrata **Vladimir
Martinović** nakon što
je ozvaničen posao
EPCG sa Rudnikom
uglja

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit **sa 12 mjeseci grejs perioda**

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Adminsitrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača: 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknadu (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjenicu (2€), upita u Kreditni biro CBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnine, koji će biti uključen u konačan obračun.

PREDSJEDNIČKI IZBORI

Jezik malih brojki

Teg od pet ili sedam hiljada glasova nije veliki. Znamo mi nas, lako je razumjeti potrebu da čovjek ostane kući i izbore gleda na televiziji. Ipak, pokazati da ne treba vjerovati u mit o Đukanovićevoj nepobjedivosti, može se smatrati i samopoštovanjem

Predizborna kampanja za predsjedničke izbore, toliko je kratka da joj se ne daju uhvatiti početak i kraj. Po dužini. Po sadržaju, većina stvari je manje-više očekivana. Većina kandidata kruži Crnom Gorom po predizbornim skupovima, predsjednik DPS-a se smiješi sa bilborda, na internetu „iskaču“, pored Đukanovića, Mladen Bojanić i Draginja Vuksanović. Sadržaj onoga što govore vrlo je predvidiv. Đukanović stoji na braniku Crne Gore, Bojanić govori o uspostavljanju pravne države, Draginja Vuksanović ukazuje na poharu Crne Gore, **Hazbija Kalač** upozorava na iseljavanje sa

sjevera Crne Gore, **Marko Milačić** se obračunava sa NATO savezom, **Vasilije Miličević** se bori protiv partitokratije, **Dobriilo Dedejić** bi da se ujedini sa Srbijom.

DPS-ova mašina po internetu najozbiljnije konkurente svoga šefa naziva „berzanskim kurirom i „političkom kafe kuvaricom“, a šapat Udbe kroz svaki kapilar društva ubrizgava najjače koncentracije učenja da je Milo Đukanović svojim klimoglavom na kandidaturu, praktično, postao predsjednik Crne Gore. Fakat da je priča o lagodnoj pobjedi bez mnogo napora samo priča, potvrđuje kampanja u kojoj predsjednik DPS-a, hodi od grada

do grada, obećava i prepada.

Nakon gomile magle od krupnih riječi, sveopšteg napretka, odbrane tekovina, opanjkavanja protivnika i ostalog, Đukanović, ipak, mora da pozove na mobilizaciju. „Nemojte ni slučajno da dozvolite sebi opuštenost da bilo ko pomisli da je posao završen“, kazao je na jednom od predizbornih skupova i precizirao da je u Crnoj Gori „sve, pa i politički ishodi, rezultanta malih razlika“.

Prosto je: na prošlim predsjedničkim izborima, 7. aprila 2013. kandidat DPS-a **Filip Vujanović** pobijedio je **Miodraga Lekića** za 7.651 glas. Prema konačnim rezultatima: 161.940 odnosno 51,2 odsto, prema 154.289, to jest 48,8 procenata glasova. Glasalo je 63,9 odsto upisanih birača. U izbornoj noći i jedan i drugi kandidat proglasili su pobjedu. Preliminarni rezultati izbora objavljeni su tek sutradan u 18:30.

Ti izbori se računaju u drastično

Niti je Đukanović - Vujanović, niti su Bojanić, Vuksanović i ostali - Miodrag Lekić. No biračko tijelo je isto. Već decenijama pretežno zacementirano. Đukanović ima razloga da zazire od toga kako bi prošao u drugom krugu. Ako ga bude

pokradene. Iz Centralnog biračkog spiska, između tih i parlamentarnih izbora 2012. izbrisano je oko 14 hiljada birača. MANS je upozoravao na ogromne mučke sa biračkim spiskovima.

Pregledom biračkog materijala opozicija je ustanovila raznorazne načine pomoću kojih DPS strogo kontroliše sigurne glasove. Neko je dužan da umjesto

zaokruživanjem, glasa crtanjem trougla ili kvadratića, olovka treba da bude određene boje, trista marifetluka. Uprkos tome, Vujanović je pobijedio u deset, Lekić u 11 crnogorskih opština.

Lekić je osvojio više glasova u najvećim crnogorskim gradovima Podgorici i Nikšiću. Pobijedio je i u Baru, Kotoru, Danilovgradu, Kolašinu, Mojkovcu, Pljevljima, Plužinama, Herceg Novom i Žabljaku. Vujanović je pobijedio u Bijelom Polju, na Cetinju, u Andrijevici, Budvi, Plavu, Rožajama, Šavniku, Tivtu, Ulcinju i Beranama. Zato Đukanović sad zaviđa da se ne dozvoli „mobilizacija od strane opozicije“, koja birače „homogenizuje mržnjom prema nama i koja će biti povedena referendumskom logikom za i protiv vlasti“. I zato je za kandidata vlasti pobjeda u prvom krugu ultimativna potreba.

Drugi krug bi vodio direktno ka toj đavoljoj homogenizaciji. S lakoćom je Mladen Bojanić na

pitanje da li bi u eventualnom drugom krugu podržao Draginju Vuksanović rekao - da.

Sad, niti je Đukanović - Vujanović, niti su Bojanić, Vuksanović i ostali - Miodrag Lekić. Biračko tijelo je, međutim, isto. Već decenijama pretežno zacementirano.

Od 1997. kada su bitku bili drugovi iz tek pocijepanog DPS-a, Momir Bulatović i Milo Đukanović, Crna Gora je podijeljena na one koji viču „Milo, lopove“ i one koji se prave da vjeruju u Đukanovićevu objašnjenje da je to samo zato što je teže vikati „Milo, protivniče NATO integracija“. Usput, poražen u prvom, Đukanović je te izbore dobio u drugom krugu za oko pet i po hiljada glasova. Na glasanje je u drugom krugu izašlo preko četrdeset hiljada više ljudi nego u prvom.

Predsjednički kandidati uglavnom se jedni drugima ne miješaju u posao. Nema, sva je prilika ni potrebe, jer jedni drugima prirodno ne smetaju. Na drugoj strani je prirodni neprijatelj svih kandidata osim Mila Đukanovića: pitanje izlaznosti. Sad su već svi saglasni da je opoziciona ponuda ispala bolja nego što je prije samo nekoliko mjeseci iko mogao da pretpostavi. Ali, vremena je ostalo malo. Računice pokazuju da bi, uz izlaznost od oko 63 odsto sa prošlih predsjedničkih izbora, Đukanovićeva pobjeda, ukoliko se zbroje glasovi svih partija koje ga podržavaju, bila izvjesna.

Zloupotrebe kao standard

Kao i svaku, i ovu kampanju obilježavaju komadi slagalice *Snimak* i zloupotreba državnih funkviija i stvari u predizborne svrhe. Trenutno je najupečatljivija priča *Zalutali mail* u kojoj je Demos otkrio da je na zvaničnu adresu JU Muzeji i galerije Budva, na ime bivše direktorice **Biljane Brajović**, stigao mail koji sadrži tabelu sa imenima zaposlenih u Centru, njihovim matičnim brojevima i oznakama plus i minus. Tu su i napomene ko je od zaposlenih član ili simpatizer druge partije, kao i instrukcije da je sa nekim od njih neophodno obaviti razgovor. Pošta je doputovala sa zvanične adrese Centra za konzervaciju i arheološka istraživanja pri Ministarstvu kulture gdje je Brajovićeva nedavno imenovana na mjesto direktorice.

Pored očiglednog, da vlast i dalje popisuje kome treba fotelja, kome put, kome brašno, a kome bandera, ovaj slučaj pokazuje i kako se brine o „svojima“. Kad u nekoj od opština opozicija dođe na vlat, DPS i sateliti, prosto, prekomanduju svoje kadrove u državne institucije.

Iako su partijski skupovi u školama zabranjeni, direktor Srednje pomorske škole u Dobroti **Veljko Botica** izdao je dvoranu školskog centra za skup predsjedničkog kandidata Mila Đukanovića. Iz ekonomskih, kaže, razloga.

Takva nam je demokratija.

IME	PREZIME	JMBG	BROJ TELEFONA	PROCJENA
Moliroković	Milan	2505976	-	-
Djaković	Stevan	2801976	-	-
Popović	Vesna	1910960	+	+
Martinović	Miljana	1402965	+	+
Čelebić	Željko	3006967	SDP	+
Popović	Neremka	2911962	+	+
Jakić	Labud	108963	-	-
Jovićević	Božidar	2911962	-	- Glasa u Budvi
Isanović	Mirjana	1209964	+	+
Radulica	Mirjana	1911962	+	+
Krivošapić	Petrica	1107961	+	+
Vukićević	Vjera	1504963	+	+
Mijanović	Mirko	3006963	+	+
Pejović	Sanja	1409962	+	+
Martinović	Ivan	2906973	7 razgovor	+
Jabučanin	Nadežda	1210955	+	+
Adžić	Tatjana	2511964	-	-
Milošević	Ljiljana	1608955	+	+
Žuković	Tijana	2502976	+	+
Simović	Olivera	507974	?	?
Vuluronić	Radmila	2607964	+	+
Kalić	Ilja	208954	+	+
Nikolić	Jovan	210972	+	+
Stanojević	Zdravko	2307967	+	+
Popović	Svetozar	1503959	+	+
Priga	Filip	207988	+	+
Labljan	Biljana	409976	+	+
Isković	Dejan	2709968	+	+
Đurđević	Vlatko	2411964	-	-
Stanić	Rade	211076	?	?
Radović	Ana	2806988	?	?
Jovićević	Snežana	250296	+	+

I ptice znaju sve o disciplini DPS-ovih birača. O spiskovima po preduzećima, po centrima za socijalni rad, po partijskim ćelijama koje skupa čine famoznu bazu sigurnih glasača. I o onim ljudima koji preže po ćoškovima oko biračkih mjesta koji udaraju pluseve i crtaju ko se pojavio na biračkom mjestu, a koga na građansku dužnost treba telefonom podsjetiti.

I svi se, manje-više, nacrtaju. Ko je pjevao kad mu je DPS učinio neku od brojnih usluga kojima raspolaže državni aparat u vlasništvu stranke, na izborima nema šta da radi nego da igra kako mu se svira.

Sasvim je drugačija slika sa ostalim biračima. Iako i opozicione partije imaju svoje baze podataka, daleko je to od DPS-ove megastrukture, a tu je i omiljeno pitanje državnih medija: koliko su partije koje su podržale određenog kandidata zaista dale sve od sebe da mu obezbijede glasove. To se prije svega odnosi na Madena Bojanića. Prema nekim od *Monitorovih* izvora, ima istine u tome da se ne pretrgoše partijski aktivisti oko agitovanja za kandidata kojeg je podržao najveći dio opozicionih partija. Ukoliko je to tačno, stvari u opoziciji su grđe nego što obično izgleda. Treba baš ne vidjeti ni pedalj dalje od nosa, pa se voditi logikom da te ne zanima kandidat koji nije sto posto „tvoj” i ne znati koliko bi bilo važno da kad bi budući predsjednik bio „i tvoj”. Na kraju krajeva, i u sitnu trgovačku logiku koja lokalne izbore pretpostavlja predsjednikom, svako iole razuman bi mogao da uračuna eho uspjeha na izborima za predsjednika.

Demokratija je jezik velikih brojki, učio je, sada depresivni **Svetozar Marović**. Teg od pet ili sedam hiljada glasova, međutim, nije veliki. Znamo mi nas, lako je razumjeti potrebu da čovjek ostane kući i izbore gleda na televiziji. Ipak, pokazati da ne treba vjerovati u mit o Đukanovićevoj nepobjedivosti, može se smatrati i samopoštovanjem.

Miloš BAKIĆ

CRNOGORSKA KULTURNA BAŠTINA

Višedecenijska pohara cetinjskih muzeja

Iz bogatog kulturnog blaga Crne Gore nestalo je na hiljade vrijednih predmeta, koji se nalaze u muzejima i privatnim zbirkama širom svijeta

Posjetioc čuvenog muzeja Ermitaž u Sankt Petersburgu vjerovatno i ne slute da jedan od tamošnjih vrlo vrijednih eksponata potiče iz glavnog grada Crne Gore. Radi se o *Podgoričkoj čaši*, remek djelu ranohrišćanske umjetnosti iz IV vijeka, koja je iskopana 1873. godine u Duklji. To je samo jedan od bezbroj otuđenih eksponata iz bogatog kulturnog blaga Crne Gore, koje se nalazi u brojnim muzejskim i privatnim zbirkama po bivšoj Jugoslaviji i širom svijeta.

Prema podacima istraživača, samo u nekadašnjem Carigradu nalazi se oko 1,5 milion dokumenata iz Crne Gore, mnogo ih je u Beču, Veneciji, Beogradu... I to većinom zahvaljujući nebrizi nadležnih institucija. Samo iz Narodnog muzeja na Cetinju nestalo je, da se zvanično zna, oko 2900 eksponata. Zbog toga je krajem prošle godine **Aleksandar Berkuljan**, dugogodišnji muzejski tehničar u tom muzeju, podnio krivičnu prijavu Osnovnom javnom tužilaštvu na Cetinju.

„Prijavu sam podnio na osnovu

nalaza Uprave za kulturna dobra, tokom Revalorizacije pokretnih kulturnih dobara, koja je obavljena 2013. godine. U međuvremenu je Tužilaštvu dostavljeno i nekoliko dodataka prijavi, na osnovu muzejske dokumentacije, koja govori o mnogo većim manjkovima. Kako stvari stoje, ono što je konstatovala Uprava je samo manji dio priče, a Tužilaštvo je i dalje u fazi izviđaja“, kaže Berkuljan u razgovoru za *Monitor*.

Prema raspoloživoj dokumentaciji, kaže Berkuljan, može se prilično precizno pratiti geneza problema u Narodnom muzeju od Drugog svjetskog rata naovamo, pogotovo tokom šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog vijeka, kada su nekoliko puta popisivani ključni fondovi i notirani manjkovi.

Zahvaljujući delegatskom pitanju, koje je 1987. godine postavio jedan delegat u Skupštini Crne Gore, javnost je saznala da je iz Muzeja Cetinje otuđeno 4.640 predmeta.

U periodu od 1916. do 1940. godine, kako je ranije zvanično

• STIGLA DO SAN-
KT PETERSBURGA:
Podgorička čaša

utvrđeno, nestalo je iz crnogorskih muzeja 3.679 eksponata. Državna komisija je za period 1941-45. godine evidentirala 362 nestala predmeta. Dio izvanrednih eksponata iz dvora kralja Nikole odnešen je tokom Drugog svjetskog rata u Italiju. Među njima je i glava boga Zeusa iz Duklje.

Prema nekadašnjim istraživanjima arheologa **Stanka Roganovića**, kulturno blago Crne Gore uveliko je pljačkano i u poslijeratnom periodu. Tada su muzejski predmeti iz Crne Gore slati na procjenu i analizu u Beograd, ali nikada nisu vraćeni. Tako su tamo, na primjer, ostale kosti pelinskog medvjeda pronađene u pećini kod Kolašina i stari novčići pronađeni u okolini Nikšića.

Numizmatička zbirka Ashmolen muzeja u Oksfordu sadrži 52

primjerka novca iz risanske kovnice novca. Arheološki muzej u Splitu posjeduje 416 primjeraka novca iz Risna, a numizmatička zbirka Narodnog muzeja u Beogradu 123.

Istoričar **Božidar Šekularac** svojevremeno je objavio da su *Miroslavljevo jevanđelje i Ilovačka krmčija*, „dva brilijantna rukopisa, kojima bi se ponosio svaki narod na svijetu, dio tuđeg, a ne crnogorskog rukopisnog blaga“.

Miroslavljevo jevanđelje, nastalo krajem 12. vijeka, „poslije

Zahvaljujući delegatskom pitanju, koje je 1987. godine postavio jedan delegat u Skupštini Crne Gore, javnost je saznala da je iz Muzeja Cetinje otuđeno 4.640 predmeta

brojnih peripetija, koje su ga pratile - preko Svete Gore, Manastira Hilandar do Kraljevića - 'stacioniran' je u Narodnom muzeju u Beogradu", navodi Šekularac.

Čuveni srednjovjekovni spomenik *Ilovačka krmčija*, ili *Novokanon*, nastao u manastiru na Prevlaci kod Tivta, nalazi se u Sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu. U Zagrebu je i *Cetinjski psaltir*. U Ljubljanskoj biblioteci je jedini primjer molitvenika **Đurđa Crnojevića**. U Irskoj postoji jedan rukopis pisan glagoljicom, koji je pripadao Crnoj Gori, otkrio je Šekularac.

„Ono što se odmah može

konstatovati je loša praksa u smislu fizičke i pravno-tehničke zaštite, poklanjanje vrijednih predmeta iz zbirke političkim i drugim uticajnim faktorima, ali i odnošenje građe i muzejske dokumentacije za potrebe drugih ustanova. Bilo je i krađa, otpisa, ali i odnošenja muzealija bez pisanog traga, što se može utvrditi samo upoređivanjem brojnog stanja zbirke u različitim periodima, tamo gdje neki neposredni ili posredni izvor podataka još uvijek postoji“, objašnjava Berkuljan.

Šta je tim povodom preduzimano u Narodnom muzeju?

Kako kada i zavisno od situacije. Problem nije od juče, ali ima svoj „rep“ do današnjeg dana. Uglavnom, amnezija se pokazala kao veoma „uspješan“ metod. Tamo gdje su krađe bile evidentne pokrenuta je istraga, često bez rezultata, a u

Dragocjenosti završile i na pijaci

Na pitanje kako je bilo moguće da iz Istarskog muzeja na Cetinju pola vijeka nestaju eksponati, a da niko ništa ne preduzima da to spriječi, Aleksandar Berkuljan je ovako odgovorio:

„Ako se ne vodi uredna dokumentacija, niti sprovode redovne radnje na kontroli fondova, onda je sve moguće. Muzejski inventar je dokaz o vlasništvu, odnosno tapija nad predmetom. Ako toga nema, onda nema ni dokaza o vlasništvu, pa i predmet lako završi „na pijaci“, kao što se desilo sa zlatnim grbom Mitra Martinovića. Da raniji vlasnik nije sačuvao svoju dokumentaciju, od muzejske ne bi bilo vajde.

S druge strane, neke muzejske jedinice nijesu imale profesionalan odnos i kontinuitet sa prethodnicima, kao što je slučaj Istarskog muzeja sa ranijim muzejom NOB-a i njegovim nasljednikom Muzejom revolucije. Inventarna knjiga Istarskog muzeja nikada nije formirana, a stari inventari NOB-a su ili izgubljeni ili namjerno odnešeni, o čemu govori i jedan dopis bivšeg direktora **Stanislava Raka Vujoševića** iz 1967. godine, gdje su priloženi spiskovi za više od 4000 muzejskih predmeta. Međutim, na osnovu sličnih izvora, muzej NOB je početkom osamdesetih raspolagao sa više od 7500 predmeta, a današnja „revizija“ se radi samo na osnovu neke preostale knjige sa oko 850 unosa. Narodni muzej je u to vrijeme raspolagao sa ukupno 150.000 jedinica arhivske građe, oko 40.000 bibliotečkih jedinica i čak 62.000 muzejskih predmeta. Neko će na kraju morati da se suoči sa razlikama, koje izvjesno nijesu samo na nivou konstatovanom od strane Uprave za kulturna dobra.

MONITOR: *Dalisu za takvu*

poharu muzeja znali u Ministarstvu kulture?

BERKULJAN: Ministarstvo kulture je detaljnije kontrole počelo da vrši od 2004. godine. Da li su i koliko bili upoznati sa ovim talogom ja ne mogu reći, ali su svakako bili upoznati o stanju u dokumentaciji, u vezi sa čim su više puta reagovali, ali samo na nivou preporuka. Niko ni za što nije snosio odgovornost, s tim da i nesavjestan rad predstavlja krivično djelo, a ne samo krađa, pogotovo ako dovodi do ovako teških posljedica.

MONITOR: *Koji su najdragocjeniji eksponati nestali iz cetinjskih muzeja?*

BERKULJAN: Ono što ima istorijsku vrijednost nije uvijek mjerljivo materijalnim kriterijumima. Ako nemate original nekog dokumenta, ponekad i njegova kopija dobija vrijednost originala. Šta da kažem, nema dijela Njegoševog namještaja, litografija **Anastasa Jovanovića**, skoro pola legata Njegoševog ađutanta **Đuka Sredanovića**. ... Tu su bili svijećnjak, simsija, kandilo... Fali i oružje, djelovi nekih legata ... Svašta po malo ili „malo više“. Ukradene su **Bukovčeve** slike, ali nijesu jedine. Neke su i poklonjene, kao što je slučaj sa jednom slikom mogeg pokojnog oca, za koju sam pokušao da saznam da li je ikada igdje zavedena. Odgovor je bio negativan, ali postoji pisani trag da je poklonio Muzej.

najvećem broju slučajeva bi to bilo samo notirano bez nekog pravnog epiloga. Na primjer, u primopredaji Etnografskog muzeja iz 1972. godine, zabilježen je manjak dvadeset pet predmeta, među kojima i tri čemera, gusle... Jedan čemer je, kako će se ispostaviti, poklonjen nekome iz Izvršnog vijeća, gusle su završile u Zagrebačkoj operi, kamene stupe su ugrađene u neki kanal kao običan kamen, jednu žensku košulju je neki radnik muzeja uz znanje direktora poklonio rodbini, još par predmeta otišlo je na drugo mjesto, a problem preostalih dvadeset predmeta je „riješen“ tako što je napravljen reinventar i „numeričke rupe“ starog inventara u novoj inventarnoj knjizi dobile „novog stanara“. Bilo je i zamjena predmeta“, kaže Berkuljan, uz napomenu da o svemu tome postoji pisani trag.

Direktorica Narodnog muzeja nedavno je kazala da je najkritičniji problem sa kojim se sada suočava Narodni muzej naviranje vode i pojava buđi u centralnom depou Narodnog muzeja u kojem se čuva najveće kulturno blago Crne Gore.

„Patogena buđ je nažalost „stari podstanar“ muzejskih depoa. Nema izvještaja o stanju fizičke zaštite gdje se to ne konstatuje. Međutim, mislim da nije ona ta koja najviše nagriza muzejske predmete, već buđ nerada, lošeg odnosa prema kulturnom naslijeđu i talog ličnih i birokratskih kompromisa, koji su prešli u naviku i postali „institucija“ za sebe. Ako se tu nešto ne promijeni, vjerujem da onda neće ni mikoza imati što da napada“, uvjeren je Berkuljan.

Crna Gora se po broju muzeja može svrstati u red najrazvijenijih zemalja. Ima više od dvadeset institucija koje se bave muzejskom djelatnošću, ali nikad se nije mogla pohvaliti da je na pravi način brinula o svojoj bogatoj baštini. To potvrđuju i najnoviji nalazi o tome da je iz cetinjskih muzeja praktično nestao jedan cijeli muzej.

Veseljko KOPRIVICA

Ponavljjanja i promjene

Još jedan pogled

Piše: Milan POPOVIĆ

O tome kako je istorija uvek neka složena kombinacija ponavljanja i promena, a nikada ni čisto ponavljanje, ni čista promena, već je bilo reči u jednoj od prethodnih Altervizija, i to na primeru upoređivanja dve smene hegemonu u međunarodnim odnosima, one poslednje, 1914-1944, čiji je ishod poznat, i ove današnje, 2014-2044, koja je još uvek u toku, zapravo još uvek na samom početku, a sve to sa naglaskom na ponavljanjima. U ovoj Alterviziji, fokus se pomera prema našoj današnjoj tekućoj smeni, 2014-2044, samo sada sa naglaskom na promenama.

I sa zumiranjem one iste nesrećne posvađanosti unutar leve odnosno progresivne alternative, koja uvek i zakonito pomaže uspon desnog ekstrema. Benita Musolinija i Adolfa Hitlera pre sto godina, Donalda Trampa i sličnih ovih dana.

Na prvi pogled izgleda kao da je ponašanje leve odnosno progresivne alternative u poslednjih sto godina napredovalo. Nesrećna posvađanost komunista i socijaldemokrata u Nemačkoj pre sto godina otišla je do kraja, sa svim pratećim negativnim posledicama, dolaskom Adolfa Hitlera na vlast pre svega, ova ista posvađanost između klintonovaca i sandersovaca unutar Demokratske partije u SAD na predsedničkim izborima 2016, doduše jeste imala istu negativnu posledicu, dolazak Donalda Trampa na vlast, ali su sandersovci i klintonovci pred završni obračun, između nominacije Demokratske stranke, i samog dana predsedničkih izbora, makar pokušali da spreče najgore, sklopili neku vrstu primirja, a Berni Sanders i njemu bliski Noam Čomski i slični, čak i otvoreno pozvali svoje pristalice da između dva zla, Donalda Trampa i Hilari Klinton, glasaju za Hilari Klinton, kao za manje zlo.

Kada se, međutim, pažljivije i bolje pogleda, vidi se da i ovoga puta spoljašnji izgled stvari zavarava. Dugotrajne negativne posledice nesrećne posvađanosti između klintonovaca i sandersovaca 2016. mnogo su veće i teže nego što su bile one od pre sto godina. U ovoj Alterviziji zumiraju se i skiciraju, samo tri takve.

Prvo, pre sto godina, socijaldemokrate i komunisti jesu bili nesrećno posvađani, sa svim pratećim negativnim posledicama, ali su i jedni i drugi makar ostali na istoj strani leve odnosno progresivne alternative. Klintonovci i establišment Demokratske stranke, pod imenom lažnog levog odnosno „ekstremnog centra“, kako ga je nazvao Tarik Ali, funkcionišu već punih trideset godina, ali su na predsedničkim izborima 2016. i konačno i nepovratno, skinuli maske i prešli na suprotnu stranu.

Drugo, na taj način, nakon istorijskog sloma i kraja komunista 1989. 2016. došlo je i do istorijskog sloma i kraja socijaldemokratije. Neki ostaci socijaldemokratije u SAD i Evropi verovatno će ući u neke nove progresivne artikulacije, ali to više neće biti socijaldemokratija, kao što to više nisu ni komunisti kakve smo znali u poslednjih dvesta godina. Najkraći rezime ove dugotrajne negativne posledice jeste ogroman, zastrašujući zjap na mestu gde je nekada bila progresivna leva alternativa.

I treća dugotrajna negativna posledica nesrećnog američkog izbora 2016. jeste, zapravo, još zastrašujućija kombinacija ovog strašnog zjapa, i one najveće novosti našeg vremena, sveuništavajuće nuklearne apokalipse koja celo vreme iz prikrajka vrebala. Te koja na kraju može u potpunosti da poništi, odnosno učini bespredmetnim, i bilo kakvo razlikovanje između vladajuće kapitalističke oligarhije i njene socijalističke alternative.

APELACIONI SUD SPASIO DRŽAVU LAVINE TUŽBI
ZBOG ZAGAĐENJA ŽIVOTNE SREDINE

Zastarom protiv zagađanja oko KAP-a

Apelacioni sud Crne Gore ukinulo je sredinom prošlog mjeseca presudu Privrednog suda protiv države i Kombinata aluminijuma.

Monitor je već pisao da je sutkinja Privrednog suda **Nataša Bošković** u maju 2017. godine donijela presudu po kojoj su država i KAP dužni da solidarno **Đorđiju Terziću** iz Srpske isplate 700.000 eura. U presudi se navodi da je nedvosmisleno utvrđeno da „država Crna Gora nije preduzela mjere na koje je obavezuju Ustav i Zakon o životnoj sredini u pogledu zaštite životne sredine”, te je i odgovorna da tužiocu nadoknadi nastalu štetu.

Apelacioni sud, u vijeću sastavljenom od sudija - predsjednice **Katarine Đurđić**, **Marijane Pavićević** i **Rama Strikovića**, osporio je presudu zbog navodne zastarelosti.

„Apelacioni sud je našao da je tužilac znao još 2002. godine da mu je imovina zagađena jer je te godine Vlada donijela

Apelacioni sud Crne Gore ukinuo je odluku Privrednog suda kojom su država i KAP bili dužni zbog zagađanja zemljišta da **Đorđiju Terziću** isplate 700 hiljada eura. Državu bi skupo koštalo da je ta presuda potvrđena jer bi pokrenula lavinu tužbi zbog ugrožavanja životne sredine

odluku o eksproprijaciji susjednog sela. Paradoksalno zvuči da je za utvrđenje štete u Srpskoj relevantna odluka koja se tiče Botuna. Pa čemu onda odluke Vlade i raznih drugih institucija ako je građanima sela oko Botuna počela da teče zastara onda kada je utvrđena šteta u Botunu, a nesporno je da je šteta zahvatila i okolna sela. Uzalud je tužilac isticao da na njegova prava ne može uticati odluka koja se odnosi na treća lica. Uzaludno je isticano da predmetnim postupkom ne traži naknadu za isti vid štete. Uzalud je ponavljano da šteta u komšijskom dvorištu ne znači nužno štetu i u tužiočevom. Drugostepeni sud nije imao sluha za te navode”, kaže za *Monitor* advokat Terzića **Miloš Damjanović**.

U presudi Privrednog suda je navedeno da je na dvije lokacije neposredno uz KAP, odloženo sedam i po tona crvenog mulja.

• **UTICAJ KAP-A:**
Pejzaž obojen crvenom

Jedan bazen ima nepropusno dno, dok je drugi bez ikakvog zaštitnog dna, te se zemljište i podzemne vode stalno zagađuju preko propisanih granica sa alkalnim vodama koje sadrže povišene vrijednosti teških metala i kancerogenih čestica.

Vještaci su utvrdili da su bazeni crvenog mulja direktni krivci povećane koncentracije nikla, hroma, arsena i aluminijuma čija je koncentracija 100 odsto veća od dozvoljene. Nedvosmislen, i kako se ističe matematički precizan, zaključak vještaka je da su zatrovani i zemlja i vode, što se slaže sa nalazom CETI, koji je potpisala

U žalbi na odluku Privrednog suda, država i KAP ne spore trovanje, već se pozivaju na zastaru potraživanja tužioca. Apelacioni sud je i najnovijom odlukom potvrdio navodnu zastaru

direktorica **Ana Mišurović**, da život u naseljima u okolini KAP-a nema nikakvu perspektivu.

U žalbi na odluku Privrednog suda, država i KAP ne spore trovanje, već se pozivaju na zastaru potraživanja tužioca. Apelacioni sud je i najnovijom odlukom potvrdio navodnu zastaru. Državu bi skupo koštalo da je ovaj sud potvrdio ovakvu

presudu jer bi pokrenula lavinu tužbi zbog ugrožavanja životne sredine. Zato je sud i ovog puta presudio po ustaljenoj praksi.

U sličnim slučajevima presude su obarane po istoj šemi - zbog navodne zastarjelosti. Privredni sud, sutkinja **Milica Popović**, donio je krajem 2015. presudu po kojoj je na ime umanjjenja tržišne vrijednosti nekretnina KAP dužan da isplati **Svetozaru, Radenku, Vidosavi, Ljeposavi, Sretenu i Biljani Terzić** ukupno 660.000 eura. Sud je i u ovom slučaju utvrdio da je veliko zagađenje zemljišta direktna posljedica uticaja KAP-a, te da je zbog toga tržišna vrijednost njihove zemlje umanjena za 20,6 eura po kvadratu.

Apelacioni sud je, sredinom 2016. godine, ukinuo ovu presudu pozivajući se takođe na zastaru.

Po istom sistemu, najnovijom odlukom Apelacioni sud je predmet Terzića vratio Privrednom sudu na ponovno suđenje.

„U nastavku postupka ćemo

Ako bude potrebno ići ćemo do suda u Strazburu, koji je do sada ustalio vrlo jedinstvenu praksu kada je u pitanju odgovornost zagađivača i države prema svojim građanima", kaže za **Monitor** advokat Terzića Miloš

insistirati na istom zahtjevu, te ako bude potrebno i pred svim ostalim sudovima, sve do onog u Strazburu, koji je do sada ustalio vrlo jedinstvenu praksu kada je u pitanju odgovornost zagađivača i države prema svojim građanima", ističe advokat Damjanović.

Ono što ne zastarijeva je činjenica da i pored vladinih mjera – selektivne eksproprijacije zemlje u okolini KAP-a, te raznih komisija, presudom Privrednog suda utvrđeno: „Takođe valja napomenuti da je opšte poznata činjenica da na podgoričkim pijacama mještani iz područja na kome se nalaze nepokretnosti tužioca i drugih područja Zetske ravnice, nesmetano prodaju svoje proizvode, a da pri tom nije poznat niti jedan slučaj da se nakon izvršenog uzrokovanja proizvoda od strane nadležnih državnih organa, izrekla mjera zabrane stavljanja u promet tih proizvoda”.

Na podgoričkim pijacama se već decenijama se mogu kupiti poljoprivredni proizvodi koji dolaze sa zemljišta koje je zatrovano arsenom, aluminijumom, kancerogenim PAH česticama, a koji se navodnjavaju vodom koja je toliko zatrovana da je ne smije koristiti ni stoka. Država i viši sudovi trovanje ne spore, važno im je samo da izbjegnu trošak.

Predrag NIKOLIĆ

ALEKSANDAR MUGOŠA, PREDSEDNIK LJEKARSKE KOMORE CRNE GORE

MONITOR: *Protekle nedjelje je u Podgorici održan skup predsjednika ljekarskih komora iz regiona. Govorilo se o socio-ekonomskom statusu ljekara i odlivu ljekara iz javnog zdravstva. Koji su zaključci ovog skupa?*

MUGOŠA: Po prvi put od rata devedesetih predsjednici svih ljekarskih komora sa prostora bivše SFRJ (izuzev Hrvatske) okupili su se na dvodnevnom radnom sastanku u Podgorici. Raspravljali smo i razmjenjivali iskustva kada su u pitanju profesionalni status ljekara, uslovi rada i mogućnost sprovođenja dobre medicinske prakse, pitanje ljekarske autonomije i odgovornosti, nasilje nad ljekarima, njihov socio-ekonomski status i odliv iz javnog zdravstva. Većina problema su zajednički, zaključci su obimni i svode se na zabrinutost zbog trenutnog stanja u javnom zdravstvu, pretjerani upliv politike kada je u pitanju zapošljavanje i odabir rukovodećih kadrova, opšti osjećaj straha i nesigurnosti među ljekarima i posledični odliv ljekara, prvenstveno ka zapadnoevropskim zemljama i privatnom sektoru.

MONITOR: *Da li ste dobili saglasnost iz Ministarstva zdravlja na Statut Ljekarske komore i Pravilnik o dobijanju i obnovi licenci? Da li taj proces predugo traje i može li se govoriti o novoj opstrukciji Komore od strane Ministarstva?*

MUGOŠA: Nažalost još uvijek nijesmo dobili saglasnost od strane Ministarstva zdravlja na Statut i Pravilnik, dva najvažnija pravna akta, bez čije pravne valjanosti je rad Ljekarske komore Crne Gore faktički blokiran. Nakon mnogo rada posljednja dva mjeseca i mnogo pokušaja da započnemo iskrenu saradnju sa Ministarstvom zdravlja, još nema odgovora. Ne želim da vjerujem da je u pitanju nova opstrukcija, jer na taj način ministar po drugi put ugrožava

zdravstveni sistem. Naime, velika većina crnogorskih ljekara obavlja neposrednu zdravstvenu djelatnost protivzakonito, svi ljekari koji dolaze iz Srbije i drugih zemalja su van bilo kakve kontrole zvanja i znanja koje posjeduju da bi došli u situaciju da se bave zdravljem i životima naših građana.

MONITOR: *Prije godinu dana podnijeli ste tužbu Upravnom sudu protiv rješenja Ministarstva zdravlja, kojim je utvrđeno da ste Vi kao predsjednik Komore i Vaš zamjenik izabrani mimo važećeg Statuta. Da li je Upravni sud donio rješenje?*

MUGOŠA: Upravni sud je presudio 6. marta 2018. godine. Tužba, koju smo predsjednik Skupštine Komore i ja podnijeli u martu prošle godine je u potpunosti usvojena. Šta to znači, nadam se da je jasno. Dakle, ministar je potpuno nezakonito blokirao rad Ljekarske komore, protivzakonito je preuzeo ingerencije Komore i što je najgore, u međuvremenu nije uradio ništa što je bio u obavezi da uradi. Sud je donio presudu u kojoj konstatuje da je ministar povrijedio autonomiju esnafske organizacije, miješao se bez zakonskog osnova u izbor njenih organa i praktično potrošio godinu dana vremena koje je Zakon predvidio da se rad ljekara dovede u zonu

Kao ljekar i kao otac izražavam duboko žaljenje zbog smrti jedne od oboljelih beba. Sa druge strane pritisak javnosti na Sud je bio pretjeran i iz tog razloga smatram da moje kolege nisu imale pravo na pravično suđenje, što je u demokratskim zemljama nedopustivo

Upravni sud potvrdio da su odluke Ministarstva zdravlja nezakonite

Ministar je potpuno nezakonito blokirao rad Ljekarske komore, protivzakonito je preuzeo ingerencije Komore i što je najgore, u međuvremenu nije uradio ništa što je bio u obavezi da uradi. Predsjedniku Skupštine Komore i meni je ova presuda moralna potvrda da smo radili dobro i da nismo lagali i uznemiravali javnost, kako nam je često imputirano

zakonitosti. Predsjedniku Skupštine Komore i meni je presuda moralna potvrda da smo radili dobro i da nismo lagali i uznemiravali javnost, kako nam je često imputirano. Što je najvažnije, Sud je postavio granicu preko koje, ko god u budućnosti bude ministar zdravlja, neće smjeti preći kad je autonomija Komore i njena organizacija u pitanju. Komora je institucija od javnog interesa i kao takva mora biti pošteđena aktuelne

politike i to je u svemu ovome najznačajnija poruka.

MONITOR: *Imate li informacije dokle se stiglo sa istragom Specijalnog državnog tužilaštva koje, pomalo neuobičajeno, provjerava eventualne zloupotrebe u pogledu načina izbora delegata u Skupštini Ljekarske komore?*

MUGOŠA: Izuzev usmenih potvrda da su ljekari ispitivani od strane SDT-a, a nije ih bio mali broj, izabrani i kao takvi glasali u skladu sa Zakonom i Statutom nemam pismeno izjašnjenje u vezi sa ovom „čudnom“ istragom. Ostaje žaljenje zbog neprijatnosti koju su ljekari doživjeli samim pozivom da daju iskaz pred specijalnim tužiocem s obzirom na to da su u Komori dostupna sva dokumenta vezano za njihov izbor. Imam potrebu da se zahvalim tužiocu na izuzetno korektnom i profesionalnom ponašanju.

MONITOR: *Protekle nedjelje Apelacioni sud Crne Gore je preinačio presudu Višeg suda u Bijelom Polju i optužene ljekare bjelopoljske Opšte bolnice, u slučaju infekcije pet beba iz 2014, osudio na po godinu dana zatvora. Kako komentarišete ovaj slučaj?*

MUGOŠA: Još uvijek ne posjedujem medicinsku i sudsku dokumentaciju kad je slučaj bjelopoljske bolnice u pitanju. Očekujem je ovih dana u Komori. Kao ljekar i kao otac izražavam duboko žaljenje zbog smrti jedne od oboljelih beba. S druge strane pritisak javnosti na Sud je bio pretjeran i iz tog razloga smatram da moje kolege nisu imale pravo na pravično suđenje, što je u demokratskim zemljama nedopustivo. Čudi me i njihovo ćutanje sve ovo vrijeme, jer javnost nije bila u prilici da čuje i drugu stranu priče. Razgovarao sam dugo sa dvoje od četvoro osuđenih kolega i malo je reći da me je i njihova priča potresla. Ukoliko kazna ostane nepromijenjena i budu osuđeni za „teško djelo protiv zdravlja ljudi“ organi Komore će, po sili Zakona, biti prinuđeni da im oduzmu licencu za rad i na taj način trajno zabrane bavljenje zdravstvenom djelatnošću.

Kada formiramo Komisiju za Etička pitanja Komore vjerovatno će prvi slučaj biti situacija sa dr Nikolom Fatićem, njegovim istupima u sredstvima javnog informisanja i na društvenim mrežama. Peticija hirurga će takođe biti predmet razmatranja Komisije za etička pitanja

Za mene kao ljekara i to je strašno, da ne govorim o vremenu koje će provesti u zatvoru. Komora će svakako, bez obzira na stav Suda, formirati komisiju koja će ispitati sve protokole i preporuke za postupanje ljekara u sličnim situacijama i u odnosu na rad kolega bjelopoljske bolnice, svakog pojedinačno, iznijeti ispred javnosti svoj stav.

MONITOR: *Izjavili ste da ćete nakon formiranja komisije za etička pitanja ispitati postupak hirurga dr Nikole Fatića, ali i razmotriti*

peticiju koju su potpisali hirurzi Hirurške klinike Kliničkog centra. Kakav je Vaš stav povodom ovog slučaja?

MUGOŠA: Kada formiramo Komisiju za Etička pitanja Komore vjerovatno će prvi slučaj biti situacija sa dr Fatićem, njegovim istupima u sredstvima javnog informisanja i na društvenim mrežama. Etički kodeks obavezuje svakog ljekara na postupanje u skladu sa njim. Doktor Fatić ima mogućnosti sam da ga pročita i vjerovatno će mu u tom trenutku biti jasno da li ga je kršio ili ne. Peticija hirurga će takođe biti predmet razmatranja Komisije za etička pitanja. Šta će odlučiti Komisija i u jednom i u drugom slučaju ne znam, ali Sud Komore će dati konačnu riječ. Predsjednik Komore, bio to ja ili neko drugi, postupiće u skladu sa odlukom Suda. To je predviđena procedura i u ovoj i u svakoj narednoj sličnoj situaciji.

MONITOR: *Kada očekujete da će Komora početi da funkcioniše u punom kapacitetu? Koja su pitanja kojima ćete se prvo pozabaviti?*

MUGOŠA: Komora će početi da funkcioniše onog trenutka kada njen Statut bude prihvaćen od strane ministra i kao takav objavljen u *Službenom listu*. Kada će to biti, za sada ne znam. Svakako da priželjkujemo da to bude što je prije moguće, ali, nažalost, ne zavisi od nas.

Naslijedili smo instituciju koja nije funkcionisala, odnosno nije služila svojoj svrsi, više od dvadeset godina. Na neki način bi bilo mnogo lakše graditi je od početka. Svakako da nam je prioritet da započnemo sa procesom izdavanja licenci, jer je to javni interes. U najkraćem roku moramo formirati stalne komisije Komore, čiji je rad takođe od javnog značaja. Moramo donijeti desetine pravilnika i drugih pravnih akata i tek u tom trenutku možemo reći da smo postavili temelj. Koliko ćemo doprinijeti da zdravstveni sistem naše zemlje bude bolji, vidjećemo.

Predrag NIKOLIĆ

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Izvještaj MANS-a je još jedan napad NATO službi na DF“.

**Marina Jočić, poslanica
Demokratskog fronta**

Veljko Đorđević

Hrvatski psihijatar,
na predstavljanju svoje
knjige „Ožiljci života“:

- U životu prolazimo različite emocionalne vrtloge, dižemo se i padamo, neki s više ožiljaka na duši, drugi s manje. No bolje je imati bolne ožiljke nego proživjeti život netaknut.

(Jutarnji list)

Trine Skei Grande

Liderka Liberalne
partije Norveške:

- Nema razlike u broju pobačaja između država koje odobravaju ili zabranjuju taj medicinski zahvat, osim broja žena koje će umrijeti kada je abortus u domeni ilegalnog.

(Portal Novosti)

Miloš Šobajić

Slikar,
objašnjavajući zašto
se njegova knjiga zove
„Slikaj i čuti“:

- Ovaj naslov sam pozajmio iz sećanja na ono što mi je rekao jedan visoki crnogorski funcioner u Parizu, kada sam se usudio da pitam nešto neprihvatljivo, a pitao sam ga, valjda, da li je istina i da li je moguće da Tito ima samo 163 cm visine. Pretvorio se u razjarenu zver: 'Jesi li ti slikar? Jesi. E, onda slikaj i čuti.'

(Blic)

Marija Šerifović

Pjevačica, objašnjavajući
zašto pjesmu „Molitva“
sa kojom je pobijedila na
eurosongu ne pjeva na
koncertima:

- Realno, dosadilo mi je da je pevam. Napravila sam izuzetak nedavno u Skoplju, jer je to bio prvi koncert u karijeri koji sam održala u tom gradu.

(Večernje novosti)

Marko Nikolić

Glumac:

- Na ovom današnjem jeziku ne može da se piše poezija, već samo „šareni program“ za svadbe. Zato se žderem svakog dana.

(Večernje novosti)

Biljana Borzan

Članica je kluba zastupnika Progresivnog saveza socijalista i demokrata u Evropskom parlamentu:

- Socijalna prava u Hrvatskoj je stalno na udaru. Vlada predlaže da se ide u mirovinu sa 67 godina. To je skandalozan prijedlog. Taj prijedlog su smislili ljudi koji sjede u uredima, u udobnim foteljama, do 15 sati. Što je s fizičkim radnicima koji su cijeli dan u halama ili rade na otvorenom prostoru.

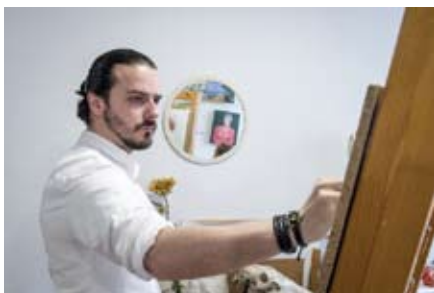
(Portal Novosti)

Adis Lukač

Sarajevski
skulptor:

- Biti umjetnik na prostoru cijele regije, a pogotovo u BiH, podrazumijeva vitešku borbu, jer nam je generalno kultura veoma ugrožena zbog toga što nas uvjeravaju da je linija manjeg otpora bolja i da instant rješenja i kratkotrajni užitek predstavljaju smisao života. Bitno je proći pa kako god.

(Klix)

JOSIPA LISAC

Pjevačica:

- Često mi ljudi kažu da sam prije vremena, ali to nije istina. Ja sam u vremenu, samo puno njih jako kasni. Oni su zakasnili, a ja sam otišla.

(Slobodna Dalmacija)

VLADO SIMČIĆ VAVA

Riječki
gitarist, autor
i producent:

- Reinkarnacija je zabavna pretpostavka pa ću se upravo upisati na tečaj. Vježbat ću i meditirati da se u budućnosti ukažem kao trska.

(Jutarnji list)

Vojin Četković

Glumac:

- Porodicu treba zaštititi. Čutati i nekako je sakriti od svakodnevice.

(Politika)

KOKAN MLADENović

Beogradski reditelj:

- Ono što je poslednjih godina novo i šokantno u Srbiji je što su neki ljudi značajnih karijera, perjanice eksjugoslovenske i srpske kulture, stavili svoje ime na rasprodaju. Praktično da ne postoji značajnija osoba u Srbiji koja nema svoju cenu.

(RSE)

Korana Serdarević

Spisateljica :

- Svatko se može unutar sebe promijeniti, pa i u hrvatskoj svakodnevici. Ne mora to biti promjena posla i karijere, to može biti promjena u sitnim stvarima: više čitati, prestati manijakalno održavati stan, početi više putovati, maknuti od sebe zlobne ljude, ne pristajati uvijek na manje, prihvaćati izazove.

(Novi list)

KRALJICA

Plaćanja na rate

BEZ KAMATE SVUDA U SVIJETU!

**HIPOTEKARNA
BANKA**
Vama posvećena

UKUPNI TROŠKOVI ZA KORIŠĆENJE KARTICE:
mjesečna naknada 0,50 €

NAKNADA ZA KUPOVINU NA RATE:

- ✓ Na 6 mjesečnih rata za iznose **do 300 €**
Naknada za transakcije do 300 € je 2,00 € fiksno po rati
- ✓ Na 12 mjesečnih rata za iznose **preko 300 €**
Naknada za transakcije veće od 300 € je 3,00 € fiksno po rati

 19905 www.hb.co.me

591

Dok se nije kosovska bitka sve druge teme, naročito one za koje se obično kaže da se od njih živi, padaju u drugi ili neki još dalji plan. Tako je nezapaženo prošla vest da je konačno utvrđen broj neporeskih nameta koje plaćaju građani, preduzetnici i preduzeća u Srbiji. Dakle, svi oni, to jest svi mi plaćamo tačno 591 neporeski namet. Za svaki slučaj da napomenem da su to u izvesnom smislu „sporedne“ i manje dažbine koje se plaćaju pored, tj. povrh, glavnih i najvećih – koji se jednom rečju zovu porezi. U ove druge spadaju – da pomenemo samo najvažnije – porez na dodatu vrednost, porez na

dohodak građana, porez na dobit preduzeća, porezi i doprinosi na plate, akcize (na duvan, alkoholna pića, derivate nafte i slično) carine itd. Poreski prihodi donose državi najviše sredstava, ali ni neporeski nisu zanemarljivi. Prošle godine, recimo, od ukupno blizu 2.000 milijardi dinara državnih prihoda, neporeski su doneli oko 250 milijardi, tj. nešto preko dve milijarde evra ili 12,5 odsto ukupnih prihoda.

Još od 5. oktobra vlasti obećavaju da će uvesti red u ovu oblast i za početak makar utvrditi tačan broj neporeskih nameta, ali do pre neki dan to nije učinjeno. Za vreme Mlađana Dinkića govorilo se o nekih 300 nameta, ali se sada – zahvaljujući pre svega, to treba istaći, američkom USAID programu – ispostavilo da je rezultat prevazišao sva očekivanja.

Dobro, naravno da svi ne plaćaju sve te dažbine, jer su mnoge od njih vezane za konkretne poslove i situacije, ali njihov broj svedeno deluje zastrašujuće. S druge strane, još nije precizno izračunato koliko jedno preduzeće plaća nameta u proseku – po nekim procenama oko 200, što je takođe, nema sumnje, „impozantan“ broj.

Ne radi se, međutim, samo o tome da firma treba da izdvoji, dakle zaradi novac za plaćanje svih tih dažbina. Ona mora da angažuje ljude koji će da prate propise kojima se „nameti nameću“, da ih zatim obračunaju, da popune formulare i obrasce za plaćanje itditsl. Sve u svemu, jedan beskrajn niz radnji koje odnose i vreme i energiju i novac. Gotovo da bi se moglo reći da od „poslovanja“ sa državom privrednici ne mogu da se posvete onome što im je osnovni posao, tj. od čega žive, a što se u najkraćem može nazvati zadovoljavanje potreba potrošača.

U stvari, taj „poslovni odnos“ između države sa jedne, i građana i privrednika sa druge strane, kao što primećuju i autori Registra neporeskih nameta, ima nekoliko vrlo negativnih karakteristika. Prvo, parafiskalne namete praktično uvodi kako ko hoće, bez ikakve kontrole. Drugo, visina tih nameta, pošto nije određena zakonom, određuje se potpuno proizvoljno. Treće, dažbine su po pravilu znatno veće od kvaliteta javne usluge koja se zauzvrat dobija. I četvrto, „sistem“ je netransparentan i podložan čestim izmenama što stvara neizvesnost i (dodatne) troškove. Zaključak koji se iz toga može izvući sasvim je jednostavan: građani i privrednici Srbije žive u jednom prilično neliberalnom i represivnom, etatističkom i voluntarističkom fiskalnom sistemu.

Na kraju, nije na početku ovog teksta Kosovo tek radi reda ili metaforički upotrebljeno. Naime, govoreći nakon onih „nemilih scena“ u Kosovskoj Mitrovici, predsednik Aleksandar Vučić je u kratkom intervjuu za RTS, verovatno u nameri da smiri građane i vrati ih u „normalu“, rekao, citiramo: „i nastavicemo da povećavamo suficit u budžetu“.

U „normalnim“ vremenima i zemljama ovo bi bio razlog za uznemirenje i uzbunu. Jer to znači da će država nastaviti da uzima više nego što može da potroši. Zašto da se povećava višak u državnoj kasi? Više para državi – manje para građanima i preduzećima. Kako za plate radnika, tako i za investicije. A niska privatna ulaganja glavni su uzrok našeg niskog privrednog rasta. Što se, sudeći po rečima najmoćnijeg čoveka Srbije, može očekivati i u budućnosti.

Mijat LAKIĆEVIĆ
Pešcanik.net

Konačno je utvrđen broj neporeskih nameta koje plaćaju građani, preduzetnici i preduzeća u Srbiji. Dakle, svi oni, to jest svi mi, plaćamo tačno 591 neporeski namet

Nekolicina Kolašince, koji tvrde da su višestruko oštećeni postupanjima bivših radnika poslovnice *Atlas* banke u tom gradu, spremaju se na neuobičajen potez. Oni će, kako najavljuju, prikupljati potpise za peticiju, kojom će tražiti ponavljanje suđenja **Dragani Bulatović, Lidiji Bulatović i Milošu Medenici**. Njima je prije petnaestak dana Vijeće Osnovnog suda u Kolašinu, kojim je predsjedavao **Arsen Popović**, izreklo zatvorske kazne od po osam mjeseci. Osnovni državni tužilac (ODT) **Vojislav Grujić**, prvobitno ih je teretio za zloupotrebu službenog položaja, čime su, navodno, oštetili banku za oko 1,1 milion eura. Nezadovoljni Kolašinci misle da je kazna preblaga.

Oni su odlučni da učine sve što treba da se postupak ponovi. Smatraju da je nedopustivo da neko ko, prije svega, „udari na obraz“ 400 sugrađana, a onda oštetiti i banku za toliku sumu, može proći s kaznom od samo osam mjeseci zatvora.

Prošle godine u martu, nakon saslušanja 400 svjedoka na čija

Osam mjeseci za milion eura

Kaznom od osam mjeseci zatvora za troje bivših radnika kolašinske poslovnice *Atlas* banke, nezadovoljni su građani na čije su ime bez njihovog znanja podizani krediti. Oni sumnjaju da je ova mahinacija izvođena pod okriljem nekog od lokalnih moćnika

su imena upisani fiktivni krediti, podignut je optužni predmet. Suđenje je počelo u maju iste godine, a optuženi su se branili sa slobode.

Kako su tokom postupka izjavile optužene, fiktivne kredite na ime sugrađana, a bez njihovog znanja, uzimale su „kako bi pokrile prethodno

regularno odobrene kredite, koji su se pokazali kao nenaplativi”. One tvrde da je službenica, koja je ranije bila šefica šaltera, odobravalala kredite, za koje je, nakon njenog odlaska na trudničko bolovanje, odnosno otkaza, bilo nemoguće obezbijediti redovnu uplatu rata. Takođe, kako su kazale,

u tim slučajevima bila su nemoguća i utuženja korisnika kreditnih sredstva.

„Sva sredstva koja smo podigli fiktivnim kreditima odmah smo uplaćivale kao rate za kredite čije uredno vraćanje nije moglo biti obezbijedno. Ni euro nijesmo uzele za sebe. O svemu tome postoji uredna dokumentacija. Kako je pritisak filijale *Atlas* banke iz Bijelog Polja i centrale iz Podgorice bio sve veći da se naplate potraživanja, nas troje smo se dogovorili da to obezbijedimo tako što ćemo upisati fiktivne kredite na ime sugrađana, a bez njihovog znanja. Za to smo koristili podatke koje su imali u banci, to jest matične brojeve sugrađana”, objasnile su optužene.

Naglasile su da u kontrolama, pa i Centralne banke, nikada nije utvrđeno bilo šta neregularno u njihovom poslovanju. Takođe, objasnile su, da su zahtjeve za kredite, pa i one fiktivne, zajedno s izvodom iz centralnog registra, slali filijali u Bijelom Polju i centrali u Podgorici i dobijale odobrenja.

Medenica je, međutim, tokom postupka, negirao svoju odgovornost za isplatu fiktivnih kredita. Kako je kazao, on je od 303 sporna kredita, tokom pet godina, isplatio samo 18. On je rekao da je pretpostavljao da je kreditna dokumentacija „prošla komunikaciju šefice šaltera, direktora filijale i menadžmenta banke”. Novac je, kazao je, „uglavnom isplaćivao iako nije bilo korisnika” i ostavljao u banci. Medicina je negirao da je pravio interne dogovore s koleginicima o podizanju fiktivnih kredita.

Nezaдовоľni su i branioi nekih okrivljenih. Advokat **Damir Lekić**, branilac Medenice, kazao je na posljednjem glavnom pretresu da je presuda potpuno neutemeljena i neopravdana.

„Moj branjenik je detaljno pojasnio sve okolnosti i dao valjane razloge za sve segmente koji se odnose na ove krivično-pravne stvari, ali mu sud nije poklonio vjeru. I pored toga što je vještak finansijske struke naveo da je moj branjenik isplatio samo 18 kredita, zastupnik optužbe to ni na koji način nije tretirao, već je ostao pri optužbi u kojoj je naveden mnogo veći broj. Od zastupnika optužbe to negdje i ne čudi, jer je opšte poznato da oni ne odustaju od svoga, ali čudi od suda koji je to u cijelosti prihvatio”, kazao je Lekić.

Odbornica kolašinske Skupštine opštine **Neda Bogavac** jedna je od onih na čije ime je podignut kredit u *Atlas* banci, a da ona o tome ništa nije znala sve do poziva tužioca.

„Zanima me da li je ko okrivljene na sudu pitao odakle im moje ime i prezime, moj matični broj i ostali lični podaci s obzirom na to da nikada nisam ušla u poslovnicu banke. Suđeno im je po skraćenom postupku, ali tek nekoliko godina pošto je prvi oštećeni zakukao na glas. Mijenjano je činjenično stanje optužnice. Tužicu ih privatno sve dok ne priznaju i posljednji detalj koji su sakrili o tome kako su me, u čije ime i za čiji račun, zadužili”, poručuje Neda Bogavac.

Ona je ponudila pravnu pomoć svima koji žele da joj se privatnim tužbama pridruže.

Pred sudom se kao oštećeni pojavio i **Velimir Šćepanović**, kao zakonski zastupnik maloljetne V.Š. Kako je

Zanima me da li je ko okrivljene na sudu pitao odakle im moje ime i moj matični broj s obzirom na to da nikada nisam ušla u poslovnicu banke. Tužicu ih sve dok ne priznaju i posljednji detalj koji su sakrili o tome kako su me, u čije ime i za čiji račun, zadužili, poručila je odbornica u SO **Neda Bogavac**

novinarima rekao, on je podnio krivičnu prijavu, jer su „NN lica iz *Atlas* banke neovlašćeno raspolagala ušteđevinom njegove ćerke”.

„Prema onome što se vidi iz dokumentacije, sa računa moje ćerke V.Š. u više navrata uzimano je po nekoliko hiljada eura. Takođe, vidi se i da je novac poslije nekoliko dana vraćan na račun. Posljednji podignuti iznos od preko 9.000 eura nije vraćen i banka mi to još duguje. Ja sam svoj novac ostavio na čuvanje banci i ne zanima me ko je sve i zašto umiješan u nezakonite radnje“, rekao je on.

Sumnje Kolašinca da je okrivljenima u manipulacijama na štetu građana i banke, sve vrijeme pomagao „neko moćan” s lokalnog nivoa, postale su opravdanije nakon priznanja da su za pribavljanje matičnih brojeva korišteni birački spiskovi. Simptomatičan je i slučaj godinama nezaposlenog **Željka Lisičića**, koji je prema dokumentaciji banke zaposlen u Komunalnom preduzeću.

Jasno je da je neko nezakonito koristio i pečat Komunalnog i ovjerio potvrdu u kojoj piše da radim u tom preduzeću. Tako, tužicu i tu firmu ukoliko mi ne isplate zarade - od dana ovjeravanja potvrde, jer nijesam dobio papire da mi je prestao radni odnos”, najavio je Lisičić.

Do sada se niko nije potrudio da sazna da li je i ko od sugrađana na funkcijama *Rakočević*voj, *Bulatović*voj i *Medenici* pomagao u pribavljanju podataka i lažirane dokumentacije za kredite koje su podizale. Oni koji su nezaдовоľni presudom suda, najavljuju da će učiniti sve da se i to sazna.

**Dragana
ŠĆEPANOVIĆ**

Planine bez čobana

Da je priča o valorizaciji prirodnih potencijala sjevera kroz oživljavanje planinskih stočarskih naselja daleko od realnosti, najbolje svjedoči činjenica da su naseljeni katuni iz godine u godinu sve malobrojniji, dok su neki potpuno napušteni.

Nepopularan primjer je planina Jelovica, dio masiva Bjelasice, na kojoj je prošle sezone, za razliku od nekih davnih vremena, boravilo svega nekoliko stočara. U katunu Bojavića, na ovoj planini, više i nema stočara, iako ih je sedamdesetih godina prošlog vijeka bilo trideset i pet. U katunu Lazi Zečevića ima još samo jedan stočar, nekada ih je bilo više od dvadeset.

Slično je i u katunima koji pripadaju mještanima Lubnica. Stočare su zamijenili vikendaši i izletnici.

„Od izletnika i vikendaša lokalna zajednica nema nikakve koristi. Oni dođu i odu, a novac ne troše ovdje. Na Jelovici skoro i da nema stočara, a nekada su katuni bili puni domaćina iz više beranskih i andrijevačkih sela“, kaže predsjednik Mjesne zajednice Lubnice **Miloš Raković**.

Prema njegovim riječima, hrana se nije, kao danas, kupovala u prodavnicama, nego se sve, od mesa, do sira i ostalih mliječnih i

lako se u Vladinim strateškim dokumentima poseban značaj daje razvoju stočarstva i naglašava da ova grana poljoprivrede predstavlja odskočnu dasku za brži prosperitet sjevernog regiona, činjenice ukazuju da je posljednjih decenija sve manje ljudi koji se bave stočarstvom. Na planine sa stokom izdižu samo najuporniji

drugih proizvoda moglo naći kod ovdašnjih proizvođača..

„Više nema snažnih gazdinstva. Ljudi su, zbog nesigurnosti napustili sela. Država nije uradila ništa da pruži podsticaj razvoju stočarstva, a samim tim i seoskog područja“, ističe Raković.

Slično pričaju i mještani Vinicke, čiji su preci od proljeća do kasne jeseni boravili na Jelovici. Svi žale što je došlo do odumiranja stočarske proizvodnje i narušavanja prirodnog sklada na planini.

Navode da je poražavajuće to što država ne nudi nikakve garancije koje bi dale podsticaj za proizvodnju zdrave hrane.

„Da bi se situacija popravila trebalo bi aktivirati prodajna mjesta, gdje bi država garantovala otkup tržišnih viškova po prihvatljivim cijenama. Te garancije bi unijele

Kaludra, kao poznati stočarski kraj, 1961. godine brojala je 611 stanovnika, da bi taj broj do danas bio sveden na 150. Nekada su u Kaludri uzorni stočari držali i do šest hiljada ovaca i na stotine krava. Danas je taj broj neuporedivo manji, kaže predsjednik te mjesne zajednice

sigurnost kod proizvođača. Tako bi mladi ljudi krenuli da se bave poljoprivredom i stočarstvom a tržištu nudili zdravu hranu“, kaže stanovnik ovog beranskog sela **Slobo Zečević**.

On ukazuje da seljacima ništa ne znače salonski ministri koji sjede u udobnim kancelarijama daleko od seljaka koji se suočavaju s brojnim nedaćama.

„Oni treba da izađu iz kabineta i dođu do Jelovice. Pored toga, što bi protegli noge, sigurno bi uočili da razvoj stočarstva u ovim krajevima zahtijeva potpuno drugačiji pristup“, kaže Zečević.

Mještani Gornjih sela se nadaju da će izgradnja puta ka Kolašinu bitnije uticati na valorizaciju planinskih potencijala i zaustaviti odseljavanje ljudi.

Apsurdno je to što se u strateškim dokumentima Vlade Crne Gore i Opštine Berane poseban značaj pridaje razvoju stočarstva. I u brojnim studijama naglašava se da ova grana poljoprivrede predstavlja odskočnu dasku za brži prosperitet sjevernog regiona.

Raspoloživi podaci, međutim, kao ovi sa planine Jelovice, ukazuju da je posljednjih decenija sve manje onih koji pokazuju interesovanje da se bave stočarstvom. Na planinama sa stokom iz godine u godinu izdižu samo najuporniji, jer mladi ljudi, očigledno, ne žele da se bave tradicionalnim djelatnostima.

U seoskim mjesnim zajednicama tvrde da se razvoj poljoprivrede i stočarstva ne stimuliše na pravi način. To potvrđuje stočni fond, desetkovan u odnosu na neka ne

tako davna vremena.

„Država u posljednje dvije decenije mladim ljudima, koji imaju zemlju i mogućnost da se bave stočarstvom i poljoprivredom dijeli socijale. To je van svake pameti. Na taj način se radno sposobni čovjek pretvara u invalida, umjesto da mu se dodijeli povoljni kredit i garancija da može svoje proizvode prodati na tržištu“, uočava predsjednik Mjesne zajednice Šekular **Vesko Davidović**.

Sličnog mišljenja je i predsjednik mjesne zajednice Vinicka **Novica Lainović**, koji tvrdi da država nije preduzela ništa da stimuliše mlade ljude za rad i život od rada.

„Na ovim prostorima se oduvijek teško živjelo, ali su ljudi imali volju da rade, jer su znali da nemaju drugog izbora. Danas su došla neka druga vremena. Mnogo bolje prolaze oni koji primaju socijale, prodaju drogu i bave se sumnjivim poslovima od onih koji su ostali vjerni selu i poljoprivredi“, kaže Lainović.

On smatra da je država glavni krivac za ovako stanje. „Pojedine planine, kao što je Turija, gdje izdižu stanovnici Vinicke, još nijesu dobile put, a bez dobrih puteva nema ni stočarstva“, naglašava Lainović.

Prema mišljenju predsjednika mjesne zajednice Kaludra **Radovana Anđića** na smanjenje stočnog fonda u dobroj mjeri uticali su nagli odliv stanovništva i neorganizovani otkup tržišnih viškova. On tvrdi da otkup uglavnom obavljaju nakupci i da su proizvođači lišeni potrebne sigurnosti koja bi im davala dodatni stimulans da se time bave.

„Kaludra kao poznati stočarski i voćarski kraj, 1961. godine brojala je 611 stanovnika, da bi taj broj 2003. godine bio sveden na 267. Danas u Kaludri ima pedesetak stalno naseljenih domaćinstava s oko 150 stanovnika. Nekada su u Kaludri uzorni stočari držali od četiri do šest hiljada ovaca i na stotine krava. Danas se taj broj znatno smanjio iako se Kaludra znatno bolje drži od ostalih sela,

• **SVE MANJE LJUDI I KATUNA:**
Gradišnica kod Andrijevice

jer je na katunu Kaludarske Kape prošlog ljeta bilo hiljadu ovaca“, kaže Anđić.

Desetkovanju stočnog fonda, smatra on, doprinijelo je i ukidanje otkupnih centara, uvoz mesa sa strane i slaba kupovna moć građana.

Stanovnici Mjesne zajednice Dapsiće ističu da je i na Cmiljevici, gdje tradicionalno izdižu mještani iz naselja koja gravitiraju ovom seoskom centru, sve manje stočara, a sve više mještana koji prave vikendice.

Torovi na Cmiljevici su iz godine u godinu sve prazniji. Sve je manje dobrih stočara. Mladi se okreću nekim drugim stvarima. Ali zato je sve više onih koji grade vikendice tamo gdje su njihovi djedovi napasali stoku. Vrijeme će pokazati koliko je to dobro, ali po onome što se da primijetiti takva praksa ne ide uz priču na kojoj se temelji adekvatna valorizacija planinskih potencijala, smatraju mještani Dapsića.

Pokušaj spasavanja katuna predstavljao je projekat elektrifikacije planinskih stanova, putem besplatne dodjele solarnih panela.

Ovaj prekogranični projekat Regionalna agencija za razvoj Bjelasice, Prokletija i Komova, čije je sjedište u Beranama, sprovela je prošle godine na katunima na planini Čakor. Uređene su i staze od katuna do katuna za planinski biciklizam.

Ova Agencija nakon toga organizovala je međunarodni sajam zdrave hrane u Beranama, ali za spas sela i planinskih stočarskih naselja trebalo bi još mnogo ovakvih akcija.

Neko će to morati da uradi. Ni turisti sa zapada ne traže kičaste eko katune, već tradicionalna seoska domaćinstva. Evropska unija u pristupnim pregovorima, kada bude riječ o poljoprivredi, sigurno neće pitati koliko na planinama ima vikendica već koliko ima čobana.

Tufik SOFTIĆ

OTVOREN PRVI SPECIJALIZOVANI CENTAR ZA AUTIZAM

Korak za kvalitetniji život

U julu 2016. godine, izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti, za osnivanje Centra predviđen je rok od šest mjeseci, koji nije ispoštovan. Iako je otvoren sa kašnjenjem od godinu i po dana, Centar će porodicama suočenim sa problemom autizma biti izuzetno značajan

Tri dana pred obilježavanje Svjetskog dana autizma u Podgorici je otvoren prvi specijalizovani Centar za autizam, razvojne smetnje i dječju psihijatriju.

Ova ustanova nazvana je „Ognjen Rakočević“, po jedanaestogodišnjem dječaku čiji su nestanak i smrt prije dvije godine ujedinili građane kroz 12 dana potrage. Slučaj plavokosog Ognjena skrenuo je pažnju društva na autizam i uslove koje osobama sa ovim poremećajem država (ne) obezbjeđuje.

Sa zakašnjenjem od godinu i po dana, predsjednik Vlade Duško Marković, u društvu ministra zdravlja Kenana Hrapovića, svečano je 30. marta otvorio ovu ustanovu. Prostor površine 410 metara kvadratnih za aktivnosti Centra za autizam ustupili su Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Zavod za zapošljavanje. Oni su, uz donacije Međunarodnog kluba

žena, fondacije „Ognjen Rakočević“, Ambasade Azerbejdžana, kompanije Čelebić i gradske Službe održavanja, obezbijedili medicinsku, didaktičku i drugu opremu u vrijednosti od 64.000 eura.

U julu 2016. godine, izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti, za osnivanje Centra za autizam predviđen je rok od šest mjeseci, koji nije ispoštovan.

Međutim, Centar je ipak otvoren

Prije osnivanja Centra dijagnostifikovanje i medicinska njega djeci sa poremećajima iz autističnog spektra uglavnom su pružani u centrima u regionu, jer Crna Gora za ovako nešto nije imala uslova

i porodicama koje su suočene sa problemom autizma, pomoć će biti izuzetno značajna.

Milka Šćepanović, predsjednica NVO *Naše sunce*, majka je desetogodišnjeg dječaka koji ima razvojnu disfaziju, oboljenje iz autističnog spektra.

Ona u razgovoru za *Monitor* kaže da otvaranje Centra za autizam roditeljima koji se suočavaju sa ovim problemom predstavlja jedan dio riješenog problema.

„Očekujemo da u Centru imamo sve one tretmane koje do sada roditelji djece koja imaju stanje autizma nijesu imali u svojoj državi, da ne moraju da odlaze van Crne Gore kako bi liječili svoju djecu”, kaže ona.

Prije osnivanja ove ustanove, dijagnostifikovanje i medicinska njega djeci sa poremećajima iz autističnog spektra uglavnom su pružani u centrima u regionu, jer Crna Gora za ovako nešto nije imala uslova.

Sada će u glavnom gradu biti obezbijeđeni postupci rane

Prilikom otvaranja, ministar Hrapović je kazao da će se do povratka tri specijalizanta sa edukacije, angažovati psihijatri iz okruženja. Centrom će rukovoditi klinički psiholog **Nada Ševaljević**.

Život porodice koja je suočena

Milka Šćepanović:
„Kao roditelj i predstavnik NVO koja se bavi ovom problematikom, očekujem da Centar zaživi i da država obrati maksimalnu pažnju na djecu sa autizmom. Kao društvo u cjelini moramo da se potrudimo da naša djeca što bolje napreduju, da imaju tehničku podršku i asistente u nastavi od najranijeg uzrasta”

ističe da buđenjem društvene svijesti diskriminaciju takve djece treba svesti na minimum.

U svrhu integrisanja djece sa posebnim potrebama u društvo, u Crnoj Gori primjenjuje se praksa inkluzivnog obrazovanja.

Dejana Kecojević asistent je u vrtiću „Jelena Četković 2”, gdje se nalaze i dva djeteta sa autizmom.

Njeno iskustvo, kada je riječ o međusobnom prihvatanju zdrave djece i djece sa dijagnozom autizma je pozitivno. „Djeca iz grupe lijepo prihvataju dijete sa autizmom. Pažljivi su i biraju igre u koje mogu biti uključena i autistična djeca”, kaže Dejana.

Međutim, ona ističe da je otvaranje Centra samo jedan od koraka koji bi trebalo da poboljšaju kvalitet života osoba koje su suočene sa ovom dijagnozom.

Povodom obilježavanja Svjetskog dana osoba sa autizmom, na podgoričkom Trgu nezavisnosti, **Martina Čurović** iz Fondacije „Ognjen Rakočević” istakla je da se otvaranjem Centra za autizam nije dostigao krajnji cilj.

„Imamo još puno toga da radimo kako bismo pomogli osobama sa autizmom. Treba da radimo na edukaciji učitelja, nastavnika da bi se kapaciteti osoba sa autizmom iskoristili maksimalno”, kazala je Čurović.

I Milka Šćepanović saglasna je sa ovom konstatacijom.

Kao roditelj i predstavnik NVO koja se bavi ovom problematikom, očekujem da Centar zaživi i da država obrati maksimalnu pažnju na djecu sa autizmom. Ono što kao društvo u cjelini, a sve u saradnji sa institucijama sistema moramo da uradimo, jeste da se trudimo da naša djeca što bolje napreduju, da imaju tehničku podršku i asistente u nastavi od najranijeg uzrasta (vrtića), pa do školskog. Samo dobrom saradnjom, pažnjom, edukacijom kadra, možemo da pomognemo autističnim osobama kako bi oni kasnije mogli da budu korisni članovi društva”, ističe.

Miljana DAŠIĆ

dijagnostike i mjere intervencije, liječenje, fizikalna terapija i zdravstvena potpora djeci sa autizmom bez obzira na uzrast.

Sa djecom će u Centru raditi jedan specijalista fizikalne medicine, šest fizioterapeuta i 17 defektologa, psihologa i socijalnih radnika.

sa autizmom nije nimalo lak, kaže Milka Šćepanović.

„Kada znate da imati drugačije dijete, dijete koje ima posebne potrebe, dijete koje zahtijeva punu brigu i pažnju, shvatite da ste majka konstantno koliko je to god potrebno vašem djetetu”, objašnjava ona i

Usud pohlepe

Nakon tri veoma loše berbe, ulcinjski maslinari i uljari su ove godine bili sasvim zadovoljni. Prikupljeno je oko 80 odsto od tzv. velikog roda. Što je, možda, važnije: plod je bio zdrav, pa je ulje bilo izuzetnog kvaliteta.

Eksperti očekuju da će, s obzirom na atmosferske prilike koje su vladale na početku ove godine, nova berba, koja će krenuti početkom novembra, takođe biti dobra.

Primjetno je da se Ulcinjani opet vraćaju maslinarstvu, grani koja je tradicionalno bila njihov važan izvor prihoda. U situaciji kada je oko trećine maslinjaka Crnogorskog primorja uništeno, oko 85.000 stabala stoljetnih maslina u Ulcinju, imaju još veći ekološki, kulturni, istorijski i ekonomski značaj. Oni su najveći živi spomenik maslinarstva na Jadranu.

Nakon dužeg vremena tako nešto se prepoznaje i od strane Vlade Crne Gore koja je objavila da će praktično tokom čitave ove godine odobravati

Nad ulcinjskom Maslinadom nadvila se strašna opasnost od apartmanizacije i betonizacije. Tačnije devastacije, jer je nakon trošenja prostora po cijeloj teritoriji ove opštine, došao red i na gradnju u - stoljetnim maslinjacima

kredite za „podizanje novih, revitalizaciju postojećih maslinjaka, nabavku opreme, upravljanje biljnim otpadom, podizanje podzida, kao i privođenje neobrađivog zemljišta poljoprivredi za sadnju maslina”.

Podržavaju se investicije u cilju povećanja površina pod novim zasadima i boljeg iskorištavanja starih zasada. Podrška nabave opreme za maslinarstvo usmjerena je na osavremenjavanje proizvodnje, a poseban akcenat stavlja se na kultivisanje neobrađivog zemljišta za sadnju maslina, kao i na uređenje maslinjaka. Podrška se obezbjeđuje u iznosu do 50 odsto od vrijednosti investicije, osim za kultivisanje

neobrađivog zemljišta za sadnju maslina gdje iznosi do 60 odsto. Ukupna vrijednost prihvatljivih investicija je do 10.000 eura dok poljoprivredno gazdinstvo može ostvariti maksimalnu visinu podrške do 5.000 eura u toku godine.

Ali, istovremeno se nad ulcinjskom Maslinadom nadvila strašna opasnost od apartmanizacije i betonizacije. Tačnije devastacije, jer je nakon trošenja prostora po cijeloj teritoriji ove opštine, došao red i na gradnju u - stoljetnim maslinjacima! U vremenu kada je sve podređeno bezobzirnoj kupovini i prodaji, te gradnji novih smještajnih jedinica koje se moraju

smjestiti u što atraktivniji prostor kako bi se lakše postigla željena cijena i našao kupac, tako nešto je logično. Još ako se zna da je u Ulcinju nelegalno izgrađeno preko sedam hiljada objekata, a da se i sada u 90 odsto slučajeva gradi ili nadograđuje „na divlje“, slika postaje potpuna.

Predsjednica Društva *Martin Schneider-Jacoby*, arhitektica **Zenepa Lika**, upozorava da bi uskoro Maslinada mogla da postane nalik na obale Bojane gdje se duž čitavog desnog kraka ređaju kućica do kućice.

„U ime ‘profita’ se ovaj jedinstveni prostor zauvijek nemilosrdno razara i nepovratno se vrši prenamjena poljoprivrednog zemljišta u stambeni prostor. I to pod firmom ‘privremenih objekata’, a žmurenjem i nezainteresovanošću nadležnih institucija. Nema iskrene volje niti ozbiljnog zalaganja da se on očuva, kako na lokalnom tako i na državnom nivou“, ističe ona u izjavi za *Monitor*.

Nakon prošlogodišnjeg vapaja iz Ulcinja da će, ukoliko se hitno ne preduzmu odlučne i konkretne mjere, desiti ekocid u Maslinadi, Vlada Crne Gore je oformila međuresorsku grupu na čelu sa vicepremijerom i ministrom pravde **Zoranom Pažinom**. No, ta je grupa samo jednom došla u Ulcinj, slikala se, izdala saopštenje i na tome se praktično sve završilo.

Maslinada je definitivno postala građevinska zona, iako je tako nešto zakonom zabranjeno. Sve više se grade čvrsti objekti, koji uglavnom služe za izdavanje. Kilometri suvomeđa (podzida) se popločavaju, kaldrme se dijelom betoniraju, stare česme - svjedoci drevne kulturne baštine - prepuštene su zubu vremena i žalosno propadaju... Maslinjak dnevno gubi ambijentalno-kulturološku vrijednost i značaj.

„Najnoviji napadi ‘valorizacije’ u srcu maslinjaka pokazuju koliko su institucije slabe, nemoćne, pa i nezainteresovane kada je u pitanju devastacija prostora“ kaže Lika. „Novi Zakon o planiranju i legalizaciji je otvorio put za dodatnu devastaciju. Privremeni objekti niču

Predsjednica Društva *Martin Schneider-Jacoby*, arhitektica **Zenepa Lika**, upozorava da bi Maslinada uskoro mogla da postane nalik na obale Bojane gdje se duž čitavog desnog kraka ređaju kućica do kućice. „U ime ‘profita’ se ovaj jedinstveni prostor zauvijek nemilosrdno razara i nepovratno se vrši prenamjena poljoprivrednog zemljišta u stambeni prostor. I to pod firmom ‘privremenih objekata’, a žmurenjem i nezainteresovanošću institucija“

kao pečurke, bez ikakve kontrole. Nadležnih nema, jer svi prebacuju loptu jedni drugima. Ako se neko usudi da prijavi izgradnju, dok inspektori stignu na mjesto zločina, od prijavljenih početnih radova, naići će na već podignute objekte; do tada je prostor već devastiran. Slobodni pogled kroz maslinjak je blokiran, specifičnost prostora se ograničava, protok energije je prekinut! Nastaje novo naselje u zoni gdje je namjena isključivo ‘poljoprivredna djelatnost’“, tvrdi Lika.

Iz Opštine su saopštili da je Maslinada područje izuzetne vrijednosti, jedinstven park prirode

kakvog nema nigdje na Mediteranu, ali se dalje od komplimenata nije otišlo.

Čudno je što ni riječ o svemu javno nijesu rekli iz nekoliko udruženja koja okupljaju maslinare. To su oni koji su godinama insistirali na vraćanju stvarnim vlasnicima otetih maslinjaka u Valdanosu i on koji su se suprotstavili namjerama Vlade da se u toj predivnoj uvali grade hoteli i vile za prodaju.

U ulcinjskoj opoziciji smatraju da ovom neredu pogođuje stanje haosa koje vlada u lokalnoj samoupravi, gdje odlazeća vlast grčevito pokušava da sačuva svoje pozicije.

U URA ukazuju da su masline ulcinjska znamenitost i da ih treba zaštititi pri UNESCO-u ukoliko Ulcinj i Crna Gora žele u Evropsku uniju, između ostalog, da budu prepoznati i po maslinarstvu.

„Smatramo da bi se uvrštavanjem naše Maslinade na Listu zaštićene svjetske baštine razvoj odvijao u najdubljoj interakciji sa potrebama države, opštine Ulcinj i lokalnog stanovništva. To bi osiguralo zadovoljenje socijalnih, ekoloških i ekonomskih kriterijuma i očuvanje ovog unikata prirode za sve građane svijeta“, dodaju iz ove političke grupacije.

„Koliko truda su naši preci unosili, koliko ljubavi i upornosti, to se još uvijek može vidjeti. To bi trebalo nama da služi kao motor za očuvanje, njegu i zaštitu ovog jedinstvenog prostora i naše tradicije“, kaže Lika. „Baš iz razloga što nije bilo izgradnje, što je čist, originalan i autentičan, naši strani i domaći posjetioци i turisti ostaju očarani nakon obilaska i šetnje kroz Maslinadu. Jedinstvena ponuda za turiste koju, ako ovako nastavimo, gubimo zauvijek“.

Ima stabala masline koja su ovdje stara i blizu 2.000 godina. Samo iz bezdana pohlepe može nekome pasti na pamet da danas ovako „valorizuje“ ono čime su se Ulcinjani tokom čitave svoje istorije dičili. Da remeti red i mir u prostoru blagoslovenih biljaka koje su upravo simbol mira.

Mustafa CANKA

Srbija grca u strahu

Prilikom prošlonedjeljnog glavnog pretresa o slučaju Srebrenica – Kravice, pred Odjeljenjem za ratne zločine Višeg suda u Beogradu, Vojislav Šešelj je iskoristio sudnicu da prijeti Ženama u crnom, a Stašu Zajović, inače rodom iz Nikšića, vrijeđao je riječima: „Ovo je trebalo udaviti čim se rodilo“. To je bio i jedan od povoda da sa njom razgovaramo za *Monitor*.

- To nije prvi put da Šešelj upućuje pretnje i meni i Ženama u crnom i da to prolazi sasvim nekažnjeno - to je tipičan primjer fašističkog javnog sramoćenja antiratnih/antifašističkih/feminističkih aktivistkinja u Srbiji. Slično je uradio u mnogim prilikama. Šešeljevu ulogu režimskog klovna neophodno je staviti u kontekst totalnog urušavanja institucija

Od preuzimanja vlasti Vučić je učvrstio autokratski režim: nastavljeno je urušavanje institucija, a sloboda govora je ozbiljno ugrožena, sem za pripadnike režima. Na djelu je kriminalizacija opozicije i jačanje autocenzure, a partijska država i njene institucije su glavni izvor nesigurnosti

u Srbiji, brisanja antifašističkog nasljeđa, širenja prostora za ultradesničarske, neonacističke i klerofašističke snage, kaže Zajović.

MONITOR: *Indikativno je da zbog toga nisu reagovali državni organi...*

ZAJOVIĆ: Odsustvo reakcije

državnih organa ukazuje da 'vuk odelo menja, ali ćud nikako'. Incident na suđenju za zločin u Kravicama na liniji je kontinuiteta organizovanog obesmišljavanja rada sudskih institucija. To potvrđuje i skandalozna presuda Višeg suda u Valjevu nakon mirovne akcije 8. jula 2014. „Mirovni biciklizam

Beograd-Srebrenica - Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici“ kad nas je fašistička rulja napala (i povrijedila nas četvoro). Naime, Viši sud u Valjevu je 2015. odbio optužni predlog iz razloga što: „... oštećeni nisu pripadnici bošnjačkog naroda ili muslimani, te ne može biti govora o krivičnom delu Izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti“. Navedeno rješenje je potvrdio Apelacioni sud. Ovih dana nam je stigla presuda za organizovanu hajku Informera na nas kojom se ova režimska batina oslobađa od odgovornosti. Uložićemo žalbu od koje nema vajde, ali jednoga dana...

MONITOR: *Očigledan je politički otpor vlasti da se Srbija suoči sa ratnom prošlošću, ali je paradoks da takvi dobijaju podršku od EU. Je li moguće da neko ko je bio za rat i etničko čišćenje danas tako gromoglasno govori o miru, evropskom putu Srbije i evropskim vrijednostima?*

ZAJOVIĆ: Na izborima u maju 2012. godine na političku scenu Srbije vratili su se izvršioc, kreatori i saučesnici politike devedesetih godina. Vučićev režim čini sve da se prošlost proglasi nevažećom, da se stavi tačka na teret zločina iz prošlosti, to je cinično, opasno, uvredljivo, jer je sadašnjost vezana za prošlost, jer su sveprisutne i žive posljedice te prošlosti. I zato imamo pravo da neprekidno postavljamo pitanja o prošlosti, uznemiravamo političke elite i društvo u Srbiji. Živimo u Srbiji na putu „evropskih integracija“ u funkciji održanja koalicija na

vlasti, bjesomučno se štancuju „evropski“ zakoni, promoviše se „pomirenje“ bez odgovornosti. Tzv. evropski standardi veoma često ne služe za suočavanje sa zločinačkom prošlošću već za potiranje, pa i pranje zločinačke prošlosti. Zašto Vučić, koji kontinuirano proizvodi tenzije u odnosima sa takoreći svim susjednim državama u regiji, u očima Brisela uživa imidž „garanta stabilnosti“? Jasno je da se EU suočava sa vlastitim problemima i da ‘mir’ ne povezuje sa pravdom – kašnivošću za rat i ratne zločine! Ali postoji i Evropa odozdo, antifašistička, antimilitaristička Evropa društvenih pokreta, solidarna sa izbjeglicama i progonjenima.

MONITOR: *U novije vrijeme u Srbiji je rehabilitovano nekoliko osuđenih ratnih zločinaca. Treba li se tome čuditi?*

ZAJOVIĆ: Proces revizije rezultata Drugog svjetskog rata odavno je počeo Srbiji. To je kulminiralo rehabilitacijom Draže Mihailovića. Nakon toga su uslijedile rehabilitacije drugih ratnih zločinaca. Glorifikacija osuđenih za ratne zločine, iz Drugog svjetskog rata i iz ratova 90-ih godina, nastavlja se u medijima i na nivou države: ministri dočekuju osuđene za ratne zločine, upućuju im hvalospjeve, uključuju ih u najviše organe vladajuće koalicije, biraju ih u parlament, organizuju im promocije knjiga kojima se podstiče mržnja prema Haškom tribunalu. Nekažnjivost je kulturna matrica društva u Srbiji. Nijedan od naših upornih i veoma brojnih zahtjeva na polju simboličkih reparacija (memorijali, spomenici u vezi sa zločinima 90-ih) nije uslišen što potvrđuje nedostatak političke volje i moralnog kapaciteta sadašnjih vlasti, ali i **kontinuitet** moralnih i kulturnih obrazaca sa režimom pod kojim su izvršeni zločini, uključujući i genocid.

MONITOR: *Mnogi tvrde da je situacija u oblasti vladavine prava loša, jer su najvažnije institucije ugrožene počev od parlamenta i da izvršna vlast drži pod kontrolom i sudsku vlast.*

Šešeljevu ulogu režimskog klovna neophodno je staviti u kontekst totalnog urušavanja institucija u Srbiji, brisanja antifašističkog nasljeđa, širenja prostora za ultradesničarske, neonacističke i klerofašističke snage

ZAJOVIĆ: Od preuzimanja vlasti Vučić je učvrstio autokratski režim: nastavljeno je urušavanje institucija, a sloboda govora je ozbiljno ugrožena, sem za pripadnike režima. Na djelu je kriminalizacija opozicije i jačanje autocenzure, Srbija grca u strahu, kako kaže jedna aktivistkinja, „*zatrpani smo strahom...*“ Partijska država i njene institucije su glavni izvor nesigurnosti.

MONITOR: *Aleksandar Vučić je prije nekoliko dana sa vojnog poligona u Beogradu, okružen vojnicima, oružjem i ostalim simbolima rata, optužio EU, SAD, Kosovo, dio domaće javnosti, medija i političara, da svi skupa rade protiv države Srbije. Šta Vi na to kažete?*

ZAJOVIĆ: Na djelu je militarizacija koja se ispoljava kroz proizvodnju ‘*unutrašnjih*’ i ‘*spoljašnjih neprijatelja*’. Militarizacija se ispoljava i u proizvodnji ksenofobije, rasizma, homofobije, posebno u medijima, u školskim ustanovama i, naravno, kroz zloupotrebu izbjegličke tragedije. Ispoljava se u posljednje vrijeme kroz partijsku mobilizaciju za rađanje ne samo u funkciji spašavanja nacije od odumiranja (‘bele kuge’) nego i u funkciji nacionalne bezbjednosti i odbrane nacionalne teritorije, pri čemu Vulin kaže da se „vojska Srbije aktivno uključuje u borbu za natalitet“. Da li će, kao u 90-im porodilišta postati neka vrsta ‘regrutnih centara’? I još sramotnije

Glorifikacija osuđenih za ratne zločine, iz Drugog svjetskog rata i iz ratova 90-ih godina, nastavlja se u medijima i na nivou države. Nekažnjivost je kulturna matrica društva u Srbiji

- Srbija izvozi oružje u zaraćena područja, čime direktno izaziva ubijanje civilnog stanovništva u tim zemljama. Zvaničnici Srbije tvrde da izvoz oružja ima 'pozitivan uticaj na razvoj namjenske industrije u Srbiji' i da 'od 'toga žive naši građani'. Posebno je sramotno da u regiji koja je nedavno iskusila ratne strahote ne postoji drugačiji način zarade od proizvodnje i prodaje oruđa smrti. Srbija je jedina država u regionu koja nije potpisala Konvenciju o zabrani proizvodnje i skladištenja kasetne municije, čime je žrtve kasetnih bombi u Srbiji uskratila za pravo na međunarodnu pomoć, a razmeće se brigom za žrtve NATO bombardovanja!

MONITOR: *Vučić je najavio da mu je poslije razgovora sa Putinom sljedeći sagovornik Redžep Erdogan, sve u kontekstu*

Od samog početka rada, a posebno od dolaska SNS na vlast, aktivistkinje i aktivisti Žena u crnom bili su veoma često mete napada, državnih i nedržavnih aktera, zbog zalaganja za ljudska prava. Međutim, najviše problema izaziva naše insistiranje na odgovornosti za rat i ratne zločine

Vlade. Ako je, kako se hvale i ona i Vučić, Srbija u svemu uspešna država zašto onda mijenja ministre?

ZAJOVIĆ: Bespredmetno je komentarisati režimske fikuse, obožavatelje Vučićevog lika i djela poput pomenute. Međutim, žalosno je što i neki ljudi iz Druge Srbije pristaju na kolaboraciju sa režimom, poništavajući svoj moralni i intelektualni integritet. Neće oni/e 'promeniti' režim, već obratno.

MONITOR: *U izvještaju švedske organizacije Kvinna till Kvinna „Gašenje pokreta – sužavanje prostora za ženska prava“, navodi se da se i u Srbiji, kao i u mnogim drugim zemljama, ženske organizacije suočavaju sa velikim preprekama u svom radu i borbi za ravnopravnost i ljudska parava, jer to iritira konzervativne i fašističke struje. Kakva je situacija u Srbiji?*

ZAJOVIĆ:

Od samog početka rada, a posebno od dolaska SNS na vlast, aktivistkinje i aktivisti ŽUC-a su bili veoma često mete napada, državnih i nedržavnih aktera, zbog zalaganja za ljudska prava. Međutim, najviše problema izaziva naše insistiranje na odgovornosti za rat i ratne zločine. Stigmatizacijom i demonizacijom braniteljki ljudskih prava hoće se izgnati iz društva one koji

se ne uklapaju u lažni nacionalni konsenzus. Optužbe za 'nacionalnu izdaju' stvaraju klimu za odstrijel i linč pojedinih braniteljki. Ovo je vezano i sa pitanjem Kosova: jednu poruku vlasti šalju Zapadu, a drugu tražeći u zemlji žrtvene jarce za opravdavanje svoje politike.

Veseljko KOPRIVICA

teških osuda koje je uputio na račun EU i SAD „sponzora kosovske nezavisnosti“, koji su mu „odvratni“ i „licemjeri“. Da li je moguće doći do rješenja za normalizovanje odnosa između Srbije i Kosova i za nesmetan put Srbije u EU?

ZAJOVIĆ: Treba dodati i druge omiljene sagovornike Vučića - Orbana i slične, koje spajaju mržnja

prema izbjeglicama, profitiranje na izbjegličkoj tragediji, nemilosrdan obračun sa demokratskom opozicijom, radikalni nacionalizam, kontrola medija... Vučić ima jedan diskurs za unutrašnju upotrebu, a drugi za zapadne partnere. Sve su to prenemaganja.

MONITOR: *Premijerka Ana Brnabić najavila je rekonstrukciju*

Tajne zapadne diplomatije

Piše: **FILIP KOVAČEVIĆ**

U novembru 2017. prestižna američka Asocijacija za slovenske, istočno-evropske i evroazijske studije, u okviru svoje godišnje konferencije, organizovala je panel pod nazivom „Ko je kome što obećao oko proširenja NATO-a.“ Godinama već u američkim i evropskim političkim krugovima važi verzija da nije bilo nikakvih obećanja SSSR-u i, kasnije, Rusiji da do proširenja NATO-a na Istok neće doći. Ovaj panel je bio prilika da se ova verzija, iz objektivne akademsko-istorijske perspektive, ili potvrdi ili opovrgne. Pripremajući se za panel, Svetlana Savranskaja i Tom Blanton, istraživači američkog nevladinog Arhiva za nacionalnu bezbjednost, sakupili su više od pedeset deklasifikovanih dokumenata američkih, britanskih, njemačkih i ruskih državnih institucija koje su bile involvirane u pregovore oko sudbine Istočne Njemačke i novih mehanizama za bezbjednost u Evropi. Ovi dokumenti su, uz propratne bilješke, nedavno postali dostupni za javnost u dva dijela pod intrigantnim naslovima „NATO proširenje: što je Gorbačov čuo“ i „NATO proširenje: što je Jeljcin čuo“.

Čitajući ove dokumente, postaje jasno da ono što su Mihail Gorbačov i Boris Jeljcin čuli nije ono što se na kraju i desilo. Gorbačov je nekoliko puta uvjeravan od strane Džejmsa Bejkera, tadašnjeg američkog državnog sekretara, da poslije ujedinjenja Njemačke, NATO neće ići „ni jedan inč na Istok.“ Slično su Gorbačovu ponavljali i američki predsjednik Džordž Buš, njemački kancelar Helmut Kol, francuski predsjednik Fransoa Miteran, čak i čuvena „gvozdena lejdi“ Margaret Tačer. Ideja koja je tada prezentirana Gorbačevu je da će OEBS (tada još uvijek KEBS) postati ključna organizacija za bezbjednost u Evropi koja će, potpuno ravnopravno, uključiti i SSSR. Džon Mejdžor, koji je zamijenio Tačer na čelu britanske vlade, rekao je Gorbačovu da „nema govora o jačanju NATO-a“, a na direktno pitanje maršala Dmitrija Jazova, sovjetskog ministra odbrane, o NATO članstvu istočno-evropskih država, da od toga „nema ništa“. Čak je i tadašnji generalni sekretar NATO-a Manfred Verner, kako se navodi u jednom deklasifikovanom dokumentu, u julu 1991, u razgovoru sa delegacijom ruskih političara, rekao da su on

i Savjet NATO-a protiv proširenja.

Već narednog mjeseca pokušao je u Moskvi državni udar protiv Gorbačova, a svega nekoliko mjeseci poslije toga, predsjednici Rusije, Ukrajine i Bjelorusije su, bez ikakvih konsultacija sa građanima koji su većinski bili za opstanak SSSR-a (što je pokazao referendum održan u devet republika u martu 1991. sa 77,85 odsto glasova „za“), potpisali dokumente o raspadu SSSR-a i njegovoj transformaciji u Zajednicu nezavisnih država. Tako je glavni pregovarač oko NATO-a sa Zapadom postao ruski predsjednik Jeljcin.

Deklasifikovani dokumenti pokazuju da Jeljcin nije ništa manje od Gorbačova bio predmet manipulacije zapadnih diplomata i političara, uključujući i američkog predsjednika Bila Klintona. Slabog zdravlja (pregovori sa američkim potpredsjednikom Alom Gorom su vođeni u Jeljcinovoj bolničkoj sobi) i često pijan, pod velikim uticajem pro-zapadnog ministra spoljnih poslova Andreja Kozireva, Jeljcin se suprostavljao NATO proširenju koliko je mogao. Upozoravao je Klintona da će proširenje NATO-a predstavljati „poniženje za Rusiju“ i da će voditi „hladnom miru“ i novim ozbiljnim podjelama u Evropi. Predlagao je da se izgradi zajednička evropska bezbjednosna infrastruktura pod okriljem OEBS-a, a da se NATO potpuno transformiše u političku organizaciju. Na Jeljcinove opravdane tvrdnje, niko se nije obazirao. Zapad, predvođen američkom državnom sekretarkom Medlin Olbrajt i njenim zamjenikom Ričardom Holbrukom, odlučio je da iskoristi tadašnju vojnu i diplomatsku slabost Rusije da proširi granice svog geopolitičkog uticaja do maksimuma. Čak i oni istočno-evropski političari, kao češki predsjednik Vaclav Havel, koji su se inicijalno zalagali za rasformiranje vojnih blokova u Evropi, su bili kooptirani u bezobzirnu kampanju za proširenje NATO-a.

Danas jasno vidimo do kakvih su štetnih posljedica po stabilnost i mir u Evropi dovele manipulativne aktivnosti zapadne diplomatije oko proširenja NATO-a. Ipak, zahvaljujući prilježnom radu naučnih istraživača, sve tajno postaje javno, pa se krivci ne mogu dugo skrivati iza kulisa propagande i mitova.

Danas je jasno do kakvih su štetnih posljedica po stabilnost i mir u Evropi dovele manipulativne aktivnosti zapadne diplomatije oko proširenja NATO-a. Zahvaljujući prilježnom radu naučnih istraživača krivci se ne mogu skrivati iza kulisa propagande i mitova

Zub za zub

• POSLJEDICE SUKOBA
MOGU BITI GLOBALNE:
Donald Tramp i Si Đinping

S jedinjene Američke Države u utorak ujutro dobile su najgoru ekonomsku vijest još od 1929. godine i vremena svjetske ekonomske krize. Akcije na tamošnjim berzama zabilježile su najgori dnevni početak od Velike depresije, a kako su ekonomski novinari izvijestili sve zbog novog carinskog rata koji je američki predsjednik **Donald Tramp** poveo protiv Kine, druge najmoćnije nacionalne ekonomije na svijetu.

„To je zub za zub, Kina uzvraća, a to tržišta tjera u vrtlog. Današnji pad vjerovatno će narednih dana ubrzati približavanje najnižim godišnjim cijenama”, kazao je **Piter Kardilo**, glavni ekonomista tržišta pri brokerskoj kući *First Standard Financial* u Njujorku.

Prije lomova na američkim berzama, vlada Kine je donijela odluku da od 2. aprila uvede

Biznismen Tramp preokrenut u predsjednika najveće ekonomske sile svijeta ignoriše Svjetsku trgovinsku organizaciju i optužuje njene predstavnike za nepravedan odnos prema SAD-u. Ne odgovara mu da se u dugim rundama pregovora gomba sa svijetom. Radije poseže za mjerama disciplinovanja svijeta i daljim rušenjem globalizacije

uvozne takse za 128 vrsta roba iz SAD-u kao odgovor na carine na čelik i aluminijum koje je prošlog mjeseca uveo Vašington. Tada je predsjednik SAD-a Donald Tramp potpisao memorandum *O borbi protiv ekonomske agresije Kine*. On je izjavio da poštuje kineskog predsjednika **Si Đinpinga**, saradnju s Kinom oko Sjeverne Koreje, ali da SAD imaju trgovinski deficit.

U utorak uveče administracija predsjednika Trampa podigla je ulog u rastućem trgovinskom obračunu s Kinom, najavljujući carine od 25 odsto na približno 1.300 proizvoda iz te zemlje s područja industrijske tehnologije, prometa i medicine, u pokušaju da prisili Peking na promjene u praksi poštovanja intelektualnog vlasništva. Ured američkog trgovačkog predstavnika

predstavio je popis proizvoda koji obuhvata oko 50 milijardi dolara uvoza procijenjenih za 2018, od hemikalija do televizora, motornih vozila i elektroničkih komponenti.

U srijedu je Kina uzvratila. Ministarstvo finansija u Pekingu je saopštilo da će biti pogođeno 106 američkih proizvoda uključujući soju, automobile i hemikalije na koje će biti primijenjene carine od 25 osto, što će iznositi 50 milijardi dolara.

SAD i Kina pokazuju mišice čime utiču na finansijska tržišta, procjenjuju analitičari. To može razmirice podignuti na globalniji nivo. Najveći pobjednici biće japanski jen, švajcarski franak i zlato.

Trump je pokrenuo trgovinske mjere protiv Kine, uz obrazloženje da je deficit SAD-a u trgovini s ovom zemljom „van kontrole” i da iznosi 504 milijarde dolara (prema zvaničnim podacima SAD-a deficit iznosi 375 milijardi dolara), optuživši istovremeno Peking za krađu intelektualne svojine.

„To je najveći deficit koji je imala bilo koja zemlja u istoriji našeg svijeta“, rekao je Trump uoči potpisivanja memoranduma. „Imamo aktuelnu situaciju i s ogromnom krađom intelektualne svojine, koja, isto tako, iznosi više stotina milijardi dolara”.

Kineski državni mediji u međuvremenu su pozvali druge zemlje na otpor. „Budući da se čini kako će se SAD i dalje ponašati na taj način, druge zemlje trebalo bi da prestanu da se nadaju da će biti pošteđene njihovih protekcionističkih poteza. Stoga trebaju biti odlučnije u čvrstom postavljanju protiv SAD-a”, napisano je u pekinškom dnevniku *Čajna dejli* koji se smatra bliskim vladi Kine. Američke carine u prvom razdoblju povećale bi rast bruto domaćeg proizvoda SAD-a i usporile kineski ekonomski rast. Takođe bi usporile svjetski ekonomski rast, naveo je list, pozivajući se na istraživanje banke *China International Capital Corporation*.

Čajna dejli navodi da je Kina pozvala na rješavanje bilateralnih ekonomskih i trgovinskih sporova kroz pregovore, ali i da neće odstupiti od kontramjera da bi zaštitila svoja prava i interese. Podsjeća, takođe, da je posljednjih dana i druga strana izrazila spremnost da pregovara kako bi se pronašlo rješenje.

Neki ekonomisti sa strane manje su diplomate. Objašnjavaju da su SAD, zaratile s nekim ko za njih jeftino radi njihove brendove. Po takvima, kada Kina proizvede jedan *ajfon* ona u svoj ukupan domaći proizvod uknjiži 50 dolara. Kada isti *ajfon* američka kompanija proda a da ni ne stigne u SAD već pravo ode kupcu, ona u domaći BDP ukalkuliše 1.000 dolara. Sada je ta lagodna pozicija SAD-a u opasnosti.

Prije dvije sedmice prvom odlukom Trump je uveo carine na uvoz čelika i aluminija. To su kineski trgovinski stručnjaci ocijenili kao „bezobziran napad” na multilateralni trgovinski sistem.

EU je zaprijetila da će uvesti carine na burbon, puter od kikirikija, brusnice i sok od pomorandže, proizvedene u SAD-u. Brazil, nacija od preko 200 miliona ljudi i još jedna

velika privreda u usponu objavila je da razmatra recipročne mjere.

Američki predsjednik ponudio je da pregovara o novim tarifama s drugim zemljama, vjerovatno misleći na američke saveznike u Evropi i Aziji, zasnivajući to na maglovitim pitanjima bezbjednosti. Tako će privremeno biti izuzeti od primjene carina članice Evropske unije, Argentina, Australija, Brazil i Južna Koreja.

Dakle, ukoliko se ostavi po strani Kina i pojedini neprijatelji Vašingtona, saveznici SAD-a bi na kraju mogli da sasvim izbjegniju Trampove tarife.

UNjemačkoj smatraju da se to, jednostavno, zove ucjena. Vašington prisiljava dugogodišnje saveznike u Evropi i Aziji da maltene preklinju da im budu ukinute tarife – što nije ni velikodušno ni pristojno. To se doživljava kao šamar tradicionalnim partnerima Vašingtona kao što su Njemačka i Južna Koreja. A takav potez može da pokrene i trgovinski obračun, jer erodira ostatke povjerenja ili nade koje su američki saveznici polagali u predsjednika Trampa. Tvrdnja da će kažnjavanje saveznika doprinijeti

Crni utorak

Velika kriza ili Velika depresija globalni je ekonomski krah koji je počeo 1928. godine i trajao do 1939. Smatra se za najduži i najoštriji sunovrat industrijalizovanog Zapadnog svijeta do Velike recesije 2008.

Za početak Velike krize uzima se 29. oktobar 1929, dan poznat kao *Crni utorak*, kada je došlo do pada berze u SAD-u, što je dovelo do drastičnog umanjenja proizvodnje roba i usluga, dramatičnog rasta nezaposlenosti i akutne deflacije.

Zbog kulturno-socioloških posljedica ovog događaja, koje su bile najizraženije u SAD-u, Velika kriza nalazi se na drugom mjestu na listi događaja s razornim uticajem na američko društvo. Prednjači Građanski rat 1864-1868.

Velika depresija imala je razorne posljedice kako u bogatim tako i u siromašnim zemljama. Lična primanja, prihodi od poreza, profiti i cijene su pali, dok je međunarodna trgovina bila više nego prepolovljena. U SAD-u je nezaposlenost dostigla 25 odsto, a u nekim zemljama čak 33 odsto.

Bila je to najduža, najdublja i najrasprostranjenija finansijska kriza 20. vijeka. I danas se Velika depresija uzima kao primjer koliko svjetska privreda može biti uništena.

Savremeni ekonomisti se uglavnom slažu da je Velika depresija okončana sa približavanjem Drugog svjetskog rata. Mnogi, naime, vjeruju da su troškovi vlada za naoružanje ubrzali oporavak i smanjili nezaposlenost.

bezbjednosti Amerike nema nikakvog smisla.

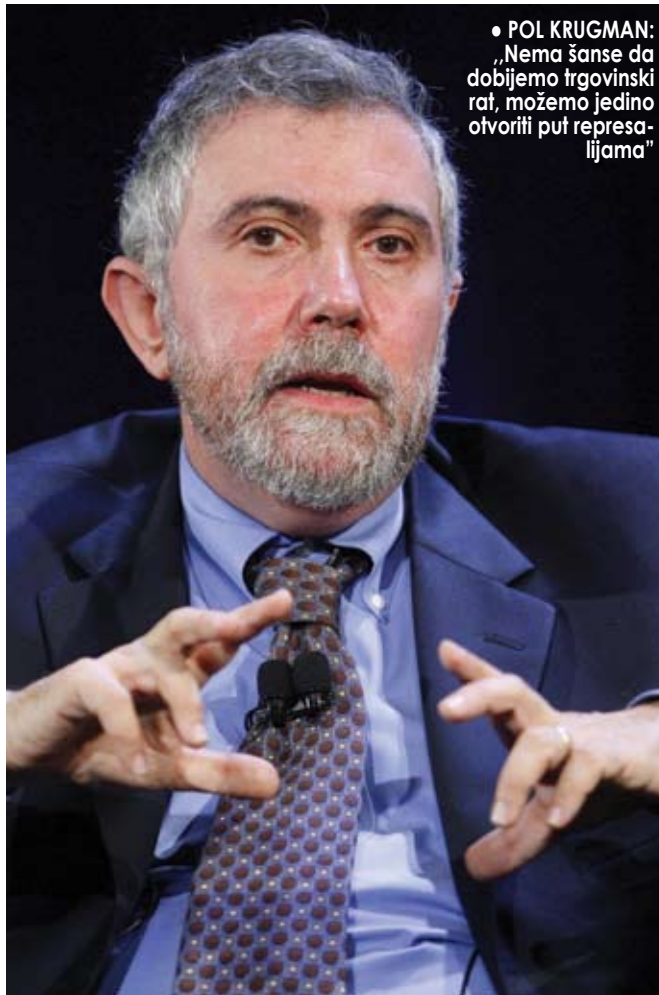
Posjeća se da je Trampov nekadašnji menadžer kampanje i savjetnik **Stiv Benon**, jednom sam sebe nazvao „ekonomskim nacionalistom“. To je dobra etiketa i za Trampa.

Tramp je već u više navrata djelovao po tom impulsu da kazni partnere ili države koje ne „igraju pošteno“, šta god to značilo. Na primjer, onda kada je povukao SAD iz Transpaciifičkog partnerstva (TPP), sporazuma o kome je Vašington godinama pregovarao s ključnim saveznicima u Aziji. Ili kada je objavio povlačenje iz Pariskog sporazuma o klimi.

Ukoliko opstane Trampov presedan – korišćenje klimavog argumenta nacionalne bezbjednosti da se progura ekonomsko-nacionalistička agenda – to će iskoristiti i druge zemlje. Tako će biti potkopana međunarodna trgovinska politika, strahuju u Njemačkoj, drugoj najvećoj zemlji izvozniku, poslije Kine.

Izlaz se vidi u djelovanju Trampove Republikanske stranke u Kongresu SAD-a. Republikanski predstavnici moraju konačno da priznaju da je isuviše opasno dati Trampu prostora da sam manevriše u ključnim pitanjima, uključujući i carine. To je opasno za SAD i za cio svijet. Zbog toga moraju ograničiti njegovu moć, smatra se u Njemačkoj.

Tramp je u svojim tvitovima naveo razloge zašto smatra da je u pravu: „Kada jedna zemlja gubi milijarde u trgovinskoj razmjeni i to s gotovo svima onima s kojima pravi poslove, trgovački rat je opravdan i lako se

dobija... Prekidajući trgovinsku razmjenu pobijedićemo ubjedljivo. Jednostavno, zar ne!”

Međutim, nobelovac ekonomista **Pol Krugman** piše: „Tačno je da trgovinski deficit stvara probleme kada je ekonomija u depresiji i kada je nezaposlenost velika... Sada kada je u SAD-a nezaposlenost četiri odsto motivi za uzbunu su slabi. Nema šanse da dobijemo trgovinski rat, možemo jedino otvoriti put represalijama”.

Neuspjeh s kaznenim carinama i logika eskalacije opresivnih mjera vjerovatno će dovesti do širenja lepeze zabrana na strateške sektore kao što su informatika, elektronika, automobili i djelovi... Tu nastaje problem koji se lako može oblikovati kao finalni napad na Svjetsku trgovinsku organizaciju (STO), na šta su već ranije u tekstu upozorili iz Njemačke.

Poslije Drugog svjetskog rata

desetine zemalja su pod vođstvom SAD-a uspostavile niz trgovinskih pravila i institucija čiji je cilj bio da spriječe ponavljanje Velike depresije iz tridesetih. Pored mnogih bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini ustanovljena je i STO sa zadatkom da nadzire sistem i kažnjava one koji bi da zaobiđu pravila. To je daleko od savršenog rješenja, ali omogućava rješavanje sporova među zemljama.

STO je moralni korektiv beskrupuloznih tržišnih zakona i multinacionalnih kompanija. Sa STO zemlje u razvoju imaju povlašćene izvozne carine, što bi trebalo da pomogne njihovom ekonomskom razvoju. Tako je STO postala epicentar globalizacije.

No, biznismen Tramp preokrenut u predsjednika najveće ekonomske sile svijeta ignoriše STO i optužuje njene predstavnike za nepravedan odnos prema SAD-u. Ne odgovara mu da se u dugim rundama pregovora gomba s Trećim svijetom oko uklanjanja vidljivo prevaziđenih procenata. Radije poseže za palijativnim mjerama disciplinovanja svijeta, za daljim rušenjem globalizacije, pa i već načete STO. Tu prijeti mnoštvo mogućih opasnih reperkusija koje dovode do opšte svjetske neravnoteže i konflikta.

Ostatak svijeta bi mogao protumačiti Trampove tarife kao signal da SAD odustaju od vođstva u trgovini i da odbacuju obavezu da igraju po pravilima koja su prethodne administracije uz mnogo truda uspostavile. Na duži rok, kao što naglašava londonski nedeljnik *Ekonomist*, takva percepcija bi mogla navesti druge zemlje da odgovore recipročnim mjerama.

Milan BOŠKOVIĆ

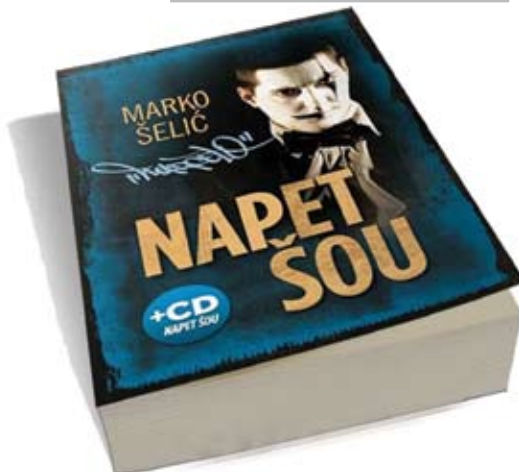
IZLOG KNJIGA

NAPET ŠOU

MARKO ŠELIĆ
MARČELO

Laguna, Beograd

Iako već naviknuti da nam Marko Šelić – Marčelo direktno u lice govori istinu, bez obzira na to da li su u pitanju njegovi prozni tekstovi ili poezija, on je ponovo uspio da nas iznenadi: ovoga puta „knjigoalbumom“. Skeniranje realnosti i analizu razloga zbog kojih smo danas bezmalo svi akteri jednog „napetog šoua“ nalazimo u Markovim tekstovima pjesama koje se nalaze na albumu (a koji je sastavni dio ove knjige) i u esejima koje pored Marka potpisuju reditelj Kokan Mladenović, pisci David Albahari, Mihajlo Pantić i Pavle Zelić, aforističar Dalibor Đorđević, rok kritičar Petar Janjatović, kolumnista Draža Petrović, mirovni radnik Milan Colić, psiholog i psihoterapeut Vladan Beara i koordinatorka organizacije ASTRA Elena Krsmanović.

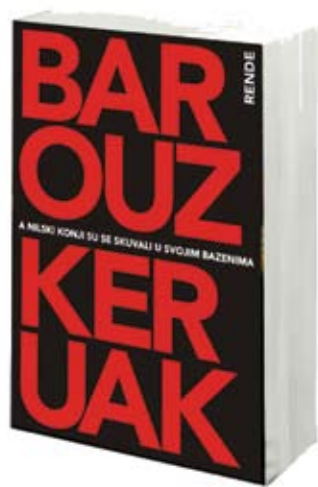

A NILSKI KONJI SU SE SKUVALI U SVOJIM BAZENIMA

VILIJAM BAROUZ
I DŽEK KERUAK

Rende, Beograd

A nilski konji su se skuvali u svojim bazenima je zajednički roman Vilijama Barouza i Džeka Keruaka napisan 1945. godine, deset godina pre nego što su obojica autora postali poznati kao vodeće figure beat generacije i sve do 2008. godine nije objavljen.

Knjiga se sastoji od naizmjenično pisanih poglavlja ova dva pisca, Barouza kao Vilijama Denisona i Keruaka kao Majka Rajka. Roman opisuje istiniti događaj, ubistvo Dejvida Kamemera, koga je u pijanoj tuči, u navodnoj samoodbrani, ubio Lisjen Kar. Kar je priznao ubistvo Barouzu i Keruaku koji ga nisu prijavili i zbog toga su osuđeni kao saučesnici u prikrivanju zločina, kada se Kar kasnije predao policiji. Keruak je odslužio dio kazne a Barouza je od zatvora spasila porodica.

Atmosferski roman, prepun likova izvučenih iz stvarnog života, opisuju boemski Njujork tokom i krajem Drugog svjetskog rata, pun droge, opsesija, umjetnosti, seksualne oslobođenosti, laži, prevara, nasilja, zločina i brutalnosti.

SOVJET DANGUBA

Eduardo Galjarsa
Draganić

Tesla i tajne službe. Mirovni na sve strane, novi rat na pomolu. Totalno oružje, parcijalni interesi. Velike sile i mali sivi ljudi po svakojakim ministarstvima. Planeta je ugrožena, a jedna čudna devojka vozi bicikl, puši i psuje, sredinom tridesetih godina minulog veka, negde u Francuskoj, na čijem jugu je tada i naš kralj ubijen.

Ovaj roman je istorijska rekonstrukcija toga vremena. Dok se svet 1934. sprema za nove ratove, fizičar, pronalazač i prorok, Nikola Tesla traga za apsolutnim oružjem koje će svaki dalji rat učiniti nemogućim. Lički genije, u sobi na Menhetnu, svoj zanos usmerava na humano osvetljenje sveta i oružje koje služi isključivo za odbranu. Tu počinje zaplet i pokreće ostale događaje u romanu koji je ujedno parodija reda i triler, krimić i ljubavna priča.

NIVOI ŽIVOTA

Džulijan Barns
Geopoetika

Pustolovnog pukovnika-boema, čuvenu francusku glumicu i legendarnog fotografa, poznatijeg pod pseudonimom Nadar, veže neobičan hobi – letenje balonom. Same faktografske činjenice i urbani mitovi nude pregršt materijala za uzbudljivu priču o ljubavnim spletkama i dogodovštinama ovih živopisnih likova. Iako nam ne uskraćuje da se upravo time naslađujemo, Barns, svojstveno svojoj poetici, ove junake zapravo koristi da bi ispleo složeniju priču – onu o načinima na koje se čovjek da vinuti u nebesa, a onda se s njih tropoštati. Surovim potezom iz romantičnog i razigranog devetnaestog vijeka spuštamo se u nepregledne dubine piščevog ličnog očajanja, gdje nas on detaljno sprovodi kroz godine koje su uslijedile nakon smrti njegove supruge, Pat Kavane.

(Ovu rubriku *Monitor* realizuje u saradnji s knjižarom *Karver*)

SEAD ŠABOTIĆ, FILMSKI I TV REŽISER

Upoznavanje sa prošlošću

Nekome svome je moj prvi „ozbiljniji“ film. Mislim da se nikada više neću usuditi da radim tako nešto. To je intimna priča prvenstveno o mojoj porodici, a siguran sam da će je dijeliti mnoge porodice čiji su članovi trajno napustili našu zemlju

MONITOR: *U ponedjeljak je u Nikšiću otvorena izložba fotografija starog Nikšića. Možete li nam približiti priču?*

ŠABOTIĆ: Izložba predstavlja dio fotografija koje se nalaze u albumu *Montenegro et ses environs* koji se nalazi u Republici Turskoj. Fotografije je za potrebe projekta CANU-a otkupio moj otac, istoričar Sait Šabotić. A pozornost stručne javnosti na ovaj album skrenuo je

istoričar Admir Adrović. Izložba je nastala u saradnji sa KC PuNKT-om, uz podršku Ministarstva kulture Crne Gore i Opštine Nikšić u okviru aprilskog repertoara „Nikšićke kulturne scene 2018“.

Dio fotografija iz pomenutog albuma, koje su nastale krajem 19. vijeka, predstavljaju pogled na naš grad koji do sada nije viđen. Ono što ja mislim i dijelim to mišljenje sa ocem, i zbog čega smo ovo sve uradili, jeste to da ova izložba služi tome da

upoznamo prošlost našeg grada, o kojoj malo znamo. Prvenstveno mislim na nešto što predstavlja današnju kulturnu baštinu. Cilj ove izložbe je da makar na trenutak skrenemo pažnju na to šta smo imali, a šta je već godinama unazad polako nestajalo našom krivicom. Moguće je da sve nas treba konstantno opominjati šta mi to imamo u našem okruženju i koliko je to zapravo vrijedno. Bojim se da to ili ne znamo ili nismo svjesni toga...

Na kraju skrećem pažnju da postavka još neko vrijeme živi u IPC Tehnopolis i eto dobre prilike da je mnogi vide.

MONITOR: *Vaš film „Revolucionarni dom“ je nagrađen na Dokuma festivalu. Čini se da svojom eksperimentalnošću i audiovizuelnom igrom ističe ono što*

za grad i njegovu istoriju predstavlja ova nikada završena gromada u centru Nikšića?

ŠABOTIĆ: Možemo reći da je tako. Kroz ovaj film upotrebom dokumentarno–eksperimentalne filmske naracije smo nastojali da prikazemo kako se kroz zapušteni čelični i betonski spomenik iz perioda komunizma ogleda sudbina revolucionarne borbe i realnost današnjeg društva. Koliko smo uspjeli u tome svjedoče priznanja sa festivala i još bitnije projekcije širom raznih zemalja svijeta.

MONITOR: „*Nekome svome*“ čeka i dalje premijeru. Navodi se da je to priča o kućama koje naši iseljenici grade na području Crne Gore, ali čini se da nam film donosi jednu dobro prepoznatljivu ličnu notu, ali i dokumentuje stanje u kome se naša zemlja nalazi. Koliko je bilo zahtjevno sve upakovati u 15-ak minuta filma?

ŠABOTIĆ: *Nekome svome* je moj prvi „ozbiljniji“ film. Nastao je uz podršku Ministarstva kulture Crne Gore i zbog toga ga uzimam kao taj neki konvencionalan početak. Mislim da se nikada više neću usuditi da radim tako nešto. To je intimna priča prvenstveno o mojoj porodici, a siguran sam da će je dijeliti mnoge porodice čiji su članovi trajno napustili našu zemlju. U prvom planu su svakako intimni detalji kroz koje se sastavlja mozaik o jednom bračnom paru koji ritualno posjećuje i održava kuće rodbine čiji se dolazak iščekuje. U najširem planu, svakako, film podstiče na razmišljanje o našim raseljenicima. Bolna je to „slika“, a osjećanje praznine ravno je smrti.

Sve u svemu tih 15-ak minuta filma nastajalo je oko osam mjeseci. Čak ni sada kada je film završen ja ne znam šta smo

I zložba Montenegro et ses environs je namijenjena da makar na trenutak skrene pažnju na to šta smo imali, a što je već godinama unazad polako nestajalo našom krivicom. Moguće je da sve nas treba konstantno opominjati što mi to imamo u našem okruženju i koliko je to zapravo vrijedno. Bojim se da to ili ne znamo ili nismo svjesni toga...

mi to tačno snimili. Vjerujem da ću u vremenu koje je pred nama i to otkriti.

MONITOR: *Posmatrajući naše teme za razgovor, izgleda kao da je nit koja ih povezuje ispisivanje jedne vrste hronike, dokumentaristike u različitim vidovima.*

ŠABOTIĆ: Vrlo moguće. Dokumentarizam u velikoj mjeri

jeste hronika. A da li je sve ovo što ja radim hronika u više vidova ne znam, o tome ne mogu da sudim niti da kažem da jeste ili da nije. Sve što sam uradio u oblasti dokumentaristike do sada jeste bila hronika određenog vremenskog trenutka ili nekog određenog osjećanja, što je konkretno vezano za film *Nekome svome*. On svjedoči o tom bolnom osjećanju jedne porodice. A to osjećanje je pretvoreno u jednu petnaestominutnu hroniku koja ukratko sumira kako se skoro pa 90% članova jedne porodice raselilo po svijetu... Jedini trag koji ostaje za tim ljudima su kuće koje protagonisti filma iz godine u godinu održavaju iščekujući konačan povratak rodbine u domovinu koji se, sudeći po svemu, nikada neće dogoditi...

MONITOR: *Možete li kao mladi režiser koji iza sebe već ima zavidno iskustvo i pojavljivanje na festivalima približiti koliko je teško krenuti u rad na filmu, završiti ga i na kraju živjeti njegov festivalski život?*

ŠABOTIĆ: Iskreno, ne znam. Prije svega film je izuzetno skup i traži mnogo odricanja i žrtve. Mnogo vremena treba da se utroši za jedan film. Prosto od slova na papiru do posljednje kopije filma utroši se mnogo vremena, strpljenja i finansija.

U najširem planu, film *Nekome* svome podstiče na razmišljanje o našim raseljenicima. Bolna je to „slika“, a osjećanje praznine ravno je smrti

Nakon toga krene festivalski život koji opet traži, ponovo, i vrijeme, i energiju i novac da bi film ostao zapažen.

MONITOR: *Izgleda da se posljednjih godina budi domaća kinematografija. Nedavno je desetak domaćih filmova prikazano u Zagrebu. Među njima i Vaš „Revolucionarni dom“. Kakva su iskustva?*

ŠABOTIĆ: Nažalost ja sam propustio posljednje izdanje *Zagreb film festivala* zbog posjete festivalu u Češkoj. Sudeći po svim kritikama za koje sam čuo ovaj programski segment ZFF-a je prošao veoma zapaženo. Ja iskreno mislim da to filmovi zaslužuju jer su dobri.

MONITOR: *Ako se vratimo na domaći teren, u vremenu komercijalnih televizija i bioskopa začinjenih blokbasterima, gdje autorski film i domaći stvaraoci mogu naći mjesto?*

ŠABOTIĆ: U najvećoj mjeri na filmskim festivalima. Ako je kratki film u pitanju, onda je to gotovo jedini način da film „živi“ izvjestan period. U današnjem vremenu postoji ogroman broj festivala na kojima je moguće prezentovati svoj rad. Što jeste dobro i što pruža bazu da autor dođe do nekog festivala iz A klase.

MONITOR: *Na čemu sada radite?*

ŠABOTIĆ: Radim na svom master filmu na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu. To je jedna neobična dokumentarna priča o štićenicima iz jedne ustanove nadomak Beograda. Trenutno smo u fazi priprema, pa ne nalazim za shodno da mnogo o tome pričam.

Dragan LUČIĆ

Budućnost Facebooka

Piše: Paul MAUSON

Facebook je dopustio kompaniji GSR da preuzme 50 miliona korisničkih profila i podatke proda drugoj kompaniji, Cambridge Analytica, koja ih je onda koristila da manipuliše izbornim preferencijama glasača u korist Donalda Trumpa. To je, u jednoj rečenici, priča koja puni novinske stupce ovih dana.

Kompanija Cambridge Analytica se našla na udaru javnosti zato što je lagala članove britanskog parlamenta, pa je sad pod istragom u Masačusetsu gde je registrovana. Za Facebook je to samo poslednji u nizu skandala koji otvaraju važna pitanja o budućnosti najveće svetske korporativne društvene mreže.

Evo zašto: tržišna kapitalizacija Facebooka od 200 milijardi dolara nije odraz tekuće profitabilnosti kompanije. Tržišna vrednost Facebooka određena je pre svega očekivanjima buduće dobiti od „monetizacije“ korisničkih podataka.

Zapravo, kao i kod svih tehnoloških giganta, njen dugoročni uspeh zavisi od sposobnosti razvijanja aplikacija koje primenjuju veštačku

Ttržišna kapitalizacija Facebooka od 200 milijardi dolara nije odraz tekuće profitabilnosti kompanije. Tržišna vrednost Facebooka određena je prije svega očekivanjima buduće dobiti od „monetizacije“ korisničkih podataka

inteligenciju (AI) na ogromne količine prikupljenih podataka o korisnicima.

Najvišem menadžmentu svih tehnoloških giganta već dugo je jasno da a) sadašnje stanje ne može dugo potrajati, i da se b) buduća dobit ne može ostvariti bez temeljne promene odnosa između korporacija, korisnika i država koje regulišu te odnose.

Pomenutih 50 miliona profila prikupljeni su i korišćeni bez dozvole korisnika. Facebook tvrdi da nije bilo kršenja ugovornog odnosa, što verovatno znači da jednostrano formulisani uslovi korišćenja koje su korisnici prinuđeni da prihvate dozvoljavaju takvu trgovinu.

Facebook je doprineo problemu odbijanjem da prizna da su podaci korišćeni na opisani način, sve dok

novinari upornim insistiranjem nisu naturali kompaniju da iznenada povuče dozvolu kompaniji Cambridge Analytica da pristupa podacima.

Ako takva praksa ne predstavlja kršenje ugovorne obaveze, to znači da se poslovni model Facebooka može opisati kao nametanje korisnicima ugovornog odnosa koji se kosi sa njihovim interesima. To nije dobro za Facebook jer bi moglo dovesti do gubitka poverenja i ugroziti ono što se naziva „društvenom poslovnim licencom“. Pitajte duvanske i naftne kompanije šta to znači.

Meni je muka od proizvoda koji Facebook nudi. Moj *tajmlajn* je istovremeno toliko haotičan i toliko dosadan da ga više gotovo i ne otvaram. Ali ne želim da dosipam so na ranu dok Facebook prolazi kroz krizu. Mislim da nam je potrebnije da započnemo zrelu raspravu između tehnoloških kompanija, država koje ih kontrolišu i ljudi čije bi interese države trebalo da štite.

Skandal je otvorio problem sa kojim će morati da se suoče sve

tehnološke kompanije na putu dalje automatizacije i sve šire primene algoritama i veštačke inteligencije.

Ključne informacije za sve AI programe nalaze se u registru identiteta. Lako ćete otkriti da mladi očevi u supermarketima kupuju pivo i pelene već na osnovu podataka o prodaji. Za to vam nisu potrebna imena i adrese kupaca. Ali veštačkoj inteligenciji je potrebno da zna vaš tačan identitet.

Da biste razvijali i prodavali prilagođeno zdravstveno osiguranje, finansijske i druge usluge – što je čup zlata za kojim jure sve tehnološke kompanije – potreban vam je registar sa proverenim podacima miliona korisnika i potrebna vam je eksplicitna dozvola da te podatke koristite.

Ipak, u prvih 10 godina revolucije društvenih medija, Facebook – kao i svi tehnološki giganti – zadovoljio se manipulisanjem korisničkim podacima za kratkoročnu dobit.

U isto vreme su primenjivali klasičnu monopolističku strategiju i kupovali sve tehnologije koje bi

mogle stvoriti alternativu onom obliku društvene mreže i *tajmlajna* kakve nam servira Facebook.

Oni kojima je Facebook dosadio pa su prešli na Instagram ili WhatsApp zapravo su se samo preselili iz jednog dela Facebook imperije u drugi.

Čak i u klasičnom monopolističkom kapitalizmu bilo je uobičajeno da u svakom sektoru dominiraju četiri velike kompanije koje se istovremeno nadmeću i sarađuju i ratuju sa regulatornim telima da bi kroz vreme razvile produktivan simbiotski odnos sa njima.

Ali tehnološki sektor ne želi da toleriše čak ni taj nivo konkurencije. Velike tehnološke kompanije – Facebook, Apple, Google, Samsung, Amazon, Tencent i Alibaba – grade sektorske monopole. Infokapitalizam ne podnosi više od jedne kompanije za pretraživanje, jedne za druženje i jedne za onlajn trgovinu. Kada kažem ne podnosi, mislim ne podstiče – zato što regulatorna tela u SAD, EU i Kini nisu učinile baš ništa da zauzdu tu ogromnu aglomeraciju moći i bogatstva.

Tehnološke kompanije primenjuju politiku „napada i pljačke“: uvode nove tehnologije na tržišta koja, naravno, još nemaju odgovarajuća pravila za njihovo korišćenje, uverene da im „niko ništa ne može“, jer parlamenti i državni službenici ne poseduju ni znanje ni volju ni interes da im se mešaju u posao.

Skandal u koji su umešani Facebook i Cambridge Analytica pokazuje da je vreme da se tome učini kraj.

Srećom, kapitalizam ima na raspolaganju tri proverena metoda za obavljanje tog zadatka. To su regulacija, razbijanje monopolističkih kompanija i nacionalizacija. Tehnološke kompanije vrlo dobro znaju šta ih čeka i njihovi šefovi u privatnim susretima već raspravljaju o tome.

Evo kako bi to moglo funkcionisati. Ako već na svakom tržištu moramo imati 5 ili 6 banaka, avio kompanija ili velikih građevinskih firmi – zahvaljujući zakonima o zaštiti konkurencije – onda ne vidim šta

nas sprečava da i Facebook podelimo na šest delova na svakom tržištu na kojem je prisutan.

Kao što mogu da uzmem svoj novac iz Natwest banke i prebacim ga u HSBC u roku od 24 sata, trebalo bi da mi bude omogućeno da svoje korisničke podatke sa Facebooka uzmem od jednog provajdera i prenesem ih kod drugog. Ta preduzeća bi morala da poštuju iste standarde kao i dosad, a mogla bi i da se nadmeću – na primer – smanjivanjem količine reklama i gluposti na mom *tajmlajnu* ili odbijanjem da moje podatke predaju političkoj partiji koju ne podnosim.

Britaniji, EU i SAD ne sprovode zakone o zaštiti podataka.

Ali u doglednoj budućnosti, kada nam bude bilo potrebno da iskoristimo maksimalni potencijal veštačke inteligencije za lično i javno dobro, najoptimalnije rešenje za taj problem verovatno će biti registar ličnih identiteta u javnom vlasništvu za koji garantuje država.

Ako Cambridge Analytica već ima po 5000 podataka o milionima pojedinaca, verovatno može da proračuna kada ćete i od čega umreti. Ako bismo počeli da delimo zdravstvene i druge lične podatke sa pružaocima usluga veštačke

inteligencije, potencijalna korist bi bila ogromna. Pitanje je čija korist bi to bila: osiguravajućih društava koja bi vam uskraćivala zdravstvenu zaštitu ili pojedinaca koji bi znanje generisano na osnovu iskustava miliona ljudi, iz sadašnjosti i prošlosti, iskoristili da vode zdraviji i duži život?

Da bismo ostvarili najveću moguću korist i sveli na minimum rizik od trgovine velikim količinama ličnih podataka, možda je neki oblik društvenog vlasništva i kontrole centralnog registra bolje rešenje od razbijanja monopola i primene regulative kojom se kompanije primoravaju na konkurentski odnos.

Evo kako bi se to moglo izvesti: svaki građanin bi imao na raspolaganju opciju da sa centralizovanim telom sklopi ugovor o korišćenju podataka. To bi bio ugovor koji se može raskinuti u bilo kom trenutku. Infrastruktura za razmenu podataka bi bila u društvenom vlasništvu – pod punom kontrolom javnosti – kao železničke šine u poluprivatizovanom sistemu železničkog prevoza u Britaniji.

Onda bi korporacije mogle da se nadmeću između sebe u inovativnom korišćenju takvih podataka. Ali krajnji vlasnik podataka i upravljač njihovim korišćenjem bio bi svaki član zajednice – sa pravima koja garantuje država...

Društveno vlasništvo nad registrom identiteta u kombinaciji sa strogom demokratskom kontrolom i mogućnošću opoziva dozvolja za korišćenje podataka – ako se izvede kako treba – pružiće podsticaj tehnološkim kompanijama da rade na inovacijama; to bi takođe omogućilo ulazak novih aktera na tržište koje je sada organizovano tako da njihov ulazak spreči. I to bi osnažilo najslabijeg igrača u trilateralnoj tehnološkoj ekonomiji – korisnika – dovoljno da izađe na kraj i sa korporacijama i sa državom.

Novara Media.
Preveo Đorđe Tomić
Pešcanik.net

Takođe, jedna od tih konkurentskih kompanija mogla bi biti u vlasništvu svojih korisnika....

Ima i drugih rešenja: na primer, društveno vlasništvo nad delom tehničke infrastrukture potrebne za funkcionisanje novih mrežnih tehnologija.

Ako ste pomislili: „Ne želim da vladine agencije pristupaju mojim podacima“, sasvim ste u pravu. Ali jedina stvar koja sprečava Facebook da vaše podatke proda Rusiji ili Kini jeste demokratska država u kojoj živite.

Ako želimo da budemo sigurni da tehnološke korporacije koriste naše podatke na fer i odgovoran način, onda se nad njima mora uspostaviti čvrsta i sprovodiva državna kontrola – ono što je nedostajalo u slučaju Cambridge Analytica, jer vlasti u

Kompanija Cambridge Analytica se našla na udaru javnosti zato što je lagala članove britanskog parlamenta, pa je sad pod istragom u Masačusetsu gdje je registrovana. Za Facebook je to samo posljednji u nizu skandala koji otvaraju važna pitanja o budućnosti najveće svjetske korporativne društvene mreže

Vraćanje imovine teče usporeno

Značajan broj građana Crne Gore i dalje pokušava da vrati nezakonito oduzetu imovinu. Naročito su zainteresovani građani sjevernih opština. Oni traže da im se vrati šuma, oduzeta šezdesetih godina, od koje žive, pa i građani srednje regije, a posebno sa primorja, koji traže da im se vrati ili tržišno plati imovina, čiji su je djedovi najčešće zaradili radeći i po američkim rudnicima.

Komisijama za restituciju podneseno je na desetine hiljada zahtjeva u propisanom roku, a do kraja 2017. godine obrađeno je 7.747 zahtjeva. Nešto manje od polovine zahtjeva podneseno je na sjeveru, ali tamo su komisije bojkotovale rad, slabo su plaćene, u njima rade ljudi iz radnog odnosa i taj posao sporo ide. Posljednje pravosnažno rješenje je doneseno porodici Mićović iz Rožaja, koja živi u Beogradu. Vraćeno je 50 hektara šume. U Beranama vraćeno je 200 hektara šume porodici Hadžajlić.

Najbolje su radile komisije u Podgorici, gdje je najviše i vraćeno i obeštećeno imovine. Ostalo je oko 1.000 predmeta, gdje je 90 odsto opravdanih zahtjeva. Dosta se uradilo u Nikšiću. Najviše rješenja je donijela Komisija u Baru.

Fond za obeštećenje, zaključno sa 31. 12. 2017. godine, donio je 1558 pravosnažnih rješenja, isplaćeno je 135.903.905 eura, od čega 34 miliona u novcu, ostalo u obveznicama ili drugim nagodbama sa državom, a ukupan dug države do kraja 2017. godine iznosi preko 223 miliona eura.

Zakon o restituciji na snazi oko 13 godina nije toliko loš koliko su loša podzakonska akta, a naročito je loš volonterski rad komisija za restituciju. U ovom postupku se primjenjuje stari ZUP, pa prvostepena komisija donese rješenje, drugostepena ga pobije i vrati i to se vrti u krug.

Oštećeni građani koji su zakasnili

sa zahtjevom, a imaju dokaze, tapije, priznanice za plaćani porez i drugo, mogu tužbenim zahtjevom u sudskom postupku tražiti odštetu ili povraćaj oduzete imovine.

Maslinjake i imovinu građanima u primorju, kao i posebno šumu na sjeveru treba odmah vratiti vlasnicima, jer je šumsko blago sačuvano u privatnom posjedu, u državnom

je napravljena prava pustoš, jer koncesionari slabo ili nikako ne obnavljaju šumu. Ima primjera da su pojedinci posjekli na desetine hiljada, pa i po 135.000 metara kubnih šume, obogatili se ali nijesu odgovarali za uništavanje šume.

Momo Joksimović
Podgorica

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI

Tel/fax: 031 344 244

E-mail: radio.delfin@t-com.me

www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:

Swift Address: RZBAATWW

Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA

Beneficiary's bank:

Party Identifier: 1-55.097.455 EUR

Swift Address: LOVBMEPG

Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO

IBAN ME25565005010000413202

Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica

Kopiju uplate obavezno poslati

na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, UI.Trg republike bb

OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka Monitora, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija Monitora

ANDRIJA MARKUŠ:
OTOMANSKO GRAĐENJE I UTICAJI U CRNOJ GORI (VIII)

Vezirov most bio je ljepši od Mostarskog

**Arhitekti
dizajniraju
upravo nešto
kao sada što je
na vrhu Sahat
kule: određene
ili neodređene
simbolike
– apstraktno,
geometrijsko, jer
vrh piramidalnog
krova traži
takvo nešto kao
završetak – kao
kontrapotez
svođenja u tačku**

Za one koji isključivo gledaju u krov Sahat kule, sat može i da stane, kako je u kvaru stajao godinama, a da to nikome srce nije otkucalo. Koliko su sitne stvari krupne, a krupne sitne, govori i slučaj kad sam predlagao (što nikog nije interesovalo): da se zarad islamske arhitekture sruši Most Vaka Đurovića u Podgorici (griješ je što je uzeto to ime) i na njegovom mjestu izgradi ranije postojeći Vezirov most, koji je bio ljepši od Mostarskog mosta. To su podržale moje kolege svih vjeroispovijesti i u Beogradu, i u Sarajevu, i u Podgorici – svugdje gdje sam te članke objavljivao. Most Vaka Đurovića preselio bi se, a tu Vezirov most obnovio, kao jedno od glavnih obilježja grada. Izgradio bi se dijelom međunarodnim sredstvima, uz vjerovatno učešće turskih institucija kulture, kao kod Mostarskog mosta.

Organi lokalne uprave odlučili bi gdje da se postavi natpis da ga je vezir gradio, i da su investitori bili Bratonožići, koji su u tom iznosu kažnjeni od vezira, jer su spasili Drekaloviće pred vezirovim progonom.

Izuzetno sam se protivio radovima na rušenju islamskog groblja na Pobrežju za pretvaranje u park, koji sam nazvao „Armiranobetonski park“ („Dan“, 14. januar 2000), zalažući se da se taj prostor vrati islamskoj vjerskoj zajednici. To bi značilo da se sadašnje staze i ostalo ukloni, jer, kako sam naveo, groblje ne može da bude gazilište, sa kojeg mjesta su odnijete samo krupnije kosti, a prah i muka završetak ostali. Branio sam ga kao tada i Momišićko groblje.

U „Titogradskoj tribini“ 1. juna 1977. po karikaturi Anta Žarkovića

iznad Sahat kule postavio sam mnogo krupnije od ovog, kojem se niko nije protivio(!), a to je ogromni kišobran da Sahat kula ne prokišnjava i da se na zidovima sačuva izrasla, jedina gradska neizgažena trava, računajući i onu na Nemanjinom gradu,

Sada najsimboličnija je fotografija krova Sahat kule koju je „Pobjeda“ objavila 14. septembra 2017, sa jatom golubova, koji su „opoganili krov“, ali daleko manje od toga što čine ljudi.

Na krst bio je postavljen limeni golub, koji je ranije uklonjen. Prvo je odletio golub, a sada će i krst... A kakav je to krst kad je na njemu razapet golub?“

Ako ništa od ovog ne razumijemo, razumijmo okupljene golubove, koji tuguju za svojim obilježjem – za metalnim golubom.

Arhitekti dizajniraju upravo nešto kao sada što je na vrhu Sahat kule: određene ili neodređene simbolike – apstraktno, geometrijsko, jer vrh piramidalnog krova traži takvo nešto kao završetak – kao kontrapotez svođenja u tačku. Ljudi nekad pogledaju u vrh krova i kažu: ima ga. Ako ne pogledaju, pretpostave da ga ima, ali to ne zavređuje pažnju da se na njemu pogled duže zadrži. Potreban je izuzetno dobar vid da bi se vidjeli veoma tanki čelični elementi te figure na takvoj visini. Čemu rasprava o tome šta je na Sahat kulu postavio kralj Nikola, jer je to sada kulturno-istorijski spomenik, pogotovu što to nije vjerski objekat – nije vlasništvo bilo koje konfesije, a i da je: zar bi mogao ko da sada postavi pitanje turskom predsjedniku Erdoganu o uklanjanju minareta oko Aja Sofije i njenom

vraćanju u funkciju crkve? Zar može ko sada da zamjeri kralju Nikoli što je kod osvajanja Bara uklonio osmansku zastavu, umjesto da uz nju postavi još jednu, zbog tamošnjeg arhitektonskog nasljeđa, koje je u osmanlijskoj arhitekturi?

Zar uvođenje ovakve korekcije na istoriji po jednoj sitnici, ne bi izazvalo reciprocitet po mnogo krupnijim stvarima – nikad u mjestu da stanemo, i u miru živimo?

Lijepo bi bilo, kao odgovor na sva ta i slična pitanja revizije i uljepšavanja istorije, da se zarad sada složnog života u Staroj varoši izgradi još jedna Sahat kula i na njen vrh postavi zajednički simbol, koji bi predstavljao i vrijeme kad su Osmanlije došle i započele izgradnju grada većih razmjera. Zlatičanin je u „Glasu Crnogorca“ zapisao predanje da su Turci pri dolasku znali da su ovi prostori bili nesrećni za gradnju. Duklja dva puta stradala od zemljotresa, a jednom, i to najteže, od Slovena pri njihovom dolasku. Turci su pošli kod najstarijeg Momišićanina – kneza Markuša da ih posavjetuje gdje grad da grade. Nijesu to bili nikakvi knezovi no nazivi u katunskoj organizaciji naselja. On ih je posavjetovao da visoko izdignu i bace pijetla,

te u tom pravcu pored rijeke da grade. Ja sam gradonačelniku Miomiru Mugoši predlagao da se pijetao kao oblik ubaci u grb Podgorice. Kad su to mogli Francuzi, možemo i mi. On je smatrao da je pravilnije da su dva lava, zbog lavovskih zarada pojedinih. Znači, na novoj Sahat kuli postavili bismo završetak u obliku pijetla. Tako je i na crnogorski grb doletio dvoglavi orao, kad ni jedne glave nijesmo imali, ostajući bez nje u bratoubilačkom ratu. Za Sahat kulu, prije no je komplet izgrađena, neki Podgoričani pitali su: „Kako će da otkuca nulu?“, a drugi, što su bili dalje od njenog vidokruga, i dalje koristili su kao jutarnji budilnik – pijetla sa njegovim kukurikanjem. Ponekad je to išlo i sa podvalama đavolkastih Cikotića, koji su pijetlu nekog Podgoričanina mašču podmazali trtični mišić da nije mogao da stisne i zakukuriče, zbog čega je njegov vlasnik, kad su se ovi pohvalili šta su uradili, umalo pucao u njih... Taj zastoj bio je opasniji za pijetla nego za ljude, jer bi brzo omrsio čorbu. Sada stisnimo svi... nije vrijeme za kukurikanje.

Zalažući se da se na Sahat kuli ništa ne mijenja, zamjenik gradonačelnika Podgorice

Časlav Vešović, kazao je: „Taj krst gore ne doživljavam kao krst“, što opravdano znači da on Sahat kuli ne daje vjerski značaj.

Nakon brojnih reagovanja, zadovoljstvo je što je na kraju uvažena riječ struke da se taj kulturno-istorijski spomenik ne mijenja. Pojedinci su nastavili da raspravljaju.

Kad vidješe da o čisto arhitektonskoj problematici Sahat kule mogu da govore sveštenici svih vjeroispovijesti, prije arhitekata, javiše se pravnik i književnik, od kojih jedan i akademik, računajući da je kao akademik bar u kategoriji ljekara opšte prakse za bolesti srca. Ali, ruku na srce, znajući da ne bi bio ni to što je ako bi to zvanje nostrifikovao u Francuskoj, gdje je na 60 miliona stanovnika samo 40 akademika, koliko i kod nas sa 600 hiljada, te bi Francuzi bili 1/1 akademik, a naši 0,01/1 akademik, srazmjerno broju stanovnika. Predložio je da se sa Sahat kule skine krst postavljen od kralja Nikole prije više od 120 godina, po oslobođenju Podgorice, gdje je dio tog kulturno-istorijskog spomenika. Komunistima nije teško da se odreknu ni krsta ni polumjeseca.

(Nastavlja se)

Prošlog petka ste u Nikšiću organizovali tribinu KreaKtivna ekologija na kojoj su se našli zanimljivi gosti – ekolozi, aktivisti, umjetnici. Recite nam nešto više o tome?

Jeste, održali smo tribinu u sklopu projekta *Umjetnost Reciklaže* naše NVO TNT, koji je nagrađen na ovogodišnjem konkursu pivre *Trebjesa*. Ovom tribinom smo na neki drugi način dali doprinos **p o d i z a n j u** svijesti kada je riječ o životnoj sredini i potrebi **a k t i v n o g** uključivanja **g r a đ a n a**. Kroz prizmu umjetnika, ekologa, aktivista sagledan je dosadašnji rad na polju preklapanja ekologije i umjetnosti i napravljen presjek dosadašnjih aktivnosti svih aktera pojedinačno. Postavili smo i prve zajedničke ciljeve, koji će u sklopu daljeg projekta biti realizovani.

Koliko ovakve akcije mogu promijeniti sliku nabolje?

Mislim i vjerujem da mogu, jer kad shvatimo da dosta toga zavisi od nas kao građanina - pojedinca, baš tu pred ogledalom nas samih kreće sve. Kreću promjene. Kako u svakom segmentu našeg života, tako i u ovom po pitanju očuvanja životne sredine. Svaki naš korak mora biti ekološki!

I ranije ste bili uključeni u rad civilnog sektora. Koliko je sve to izazovno?

Izazovno svakako jeste, jer mi

Milica Petrić, rođena je u Nikšiću „sedamdeset i neke“! Po struci diplomirani biolog, a u duši vječiti tragač za samom sobom. Voli svoj život, punim plućima i sa radošću udiše svaki novi dan!

daje veću slobodu, veće mogućnosti da iznesem svoj stav i uradim nešto konkretno. Nekada to bude teži put, ali svakako ga biram jer slijedim svoje ideje, a samim tim osjećam se ispunjenije.

Čini se da je jedini pravi način sinergija sličnih aktera i udruženja.

Sinergija, to sigurno! Baš i zbog toga smo ovaj projekat zamislili tako, skup energija usmjerenih na interese opšteg dobra i očuvanja

životne sredine. Tek kada to postignemo, možemo reći da smo uspjeli.

Bavite se i scenografijom. Recite nam nešto više o tome

Scenografija je dio mog sadašnjeg hobija. Tu mi je data mogućnost da na fotografiji prikažem svoju zamisao, da zadovoljim svoj kreativni nagon, da udahnem „život“ nekom prostoru, a preko njega i samoj slici.

Dordije NJUNJIĆ